

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

**Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет**

Кафедра **економічного аналізу і фінансів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента **Косогова Дмитра Олександровича**

(ПІБ)

академічної групи **072-19-1 (денна форма навчання)**

(шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **« Організація кредитування у комерційному банку (на прикладі**

ПАТ КБ «ПриватБанк»»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Крилова О.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2023

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Д.С. Букреєва

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студенту **Косогу Дмитру Олександровичу** академічної групи **072-19-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
(код і назва спеціальності)

На тему: « **Організація кредитування у комерційному банку (на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк»)**»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **09.05.2023р. №334-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	01.05.2023- 03.05.2023
Розділ 1	Теоретичні аспекти організації кредитування у комерційному банку	04.05.2023- 14.05.2023
Розділ 2	Перспективи розвитку процесу кредитування в АТ КБ «Приватбанк» з урахуванням конкурентного середовища	15.05.2023- 24.05.2023
Розділ 3	Обґрунтування вибору методичного підходу щодо організації кредитування на прикладі АТ КБ «Приватбанк»	25.05.2023- 04.06.2023
ВИСНОВКИ		05.06.2023- 07.06.2023
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	08.06.2023- 11.06.2023

Завдання видано

_____
(підпис керівника)

О.В.Крилова

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **17.04.2023 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **12.06.2023 р.**

Завдання прийнято до виконання

_____
(підпис студента)

Д.О. Косогу

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Косогов Д.О. – Організація кредитування у комерційному банку (на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк») – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретично-методологічні засади організації банківського кредитування на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі розглянуті існуючі теоретико-методичні основи організації кредитування у комерційному банку.

У другому розділі надана коротка характеристика діяльності АТ КБ «ПриватБанк», досліджено структуру кредитного портфелю, проведено аналіз дотримання банком нормативів НБУ.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи здійснено планування кількісних та якісних характеристик кредитної діяльності банку, визначені обґрунтовані заходи по управлінню кредитним портфелем банку.

БАНК, КРЕДИТ, КРЕДИТУВАННЯ, КРЕДИТНІ ПОСЛУГИ,
КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, РЕЗЕРВИ, ПРОГНОЗ, ЯКІСТЬ.

ABSTRACT

Kosohov.D.O - Organization of lending in a commercial bank (based on the example of JSC CB "PrivatBank") - Manuscript.

Qualification work of the bachelor's OP "Finance, banking and insurance" in specialty 072 Finance, banking and insurance - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2023.

The purpose of the qualifying work is to study theoretical and methodological principles of the organization of bank crediting on the example of JSC CB "PrivatBank".

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the tasks of the qualification work, defines the object and subject of the research.

The first chapter examines the existing theoretical and methodological foundations of the organization of lending in a commercial bank.

In the second section, a brief description of the activities of JSC CB "PrivatBank" is given, the structure of the loan portfolio is studied, and an analysis of the bank's compliance with NBU regulations is carried out.

In the third section of the qualification work, the planning of measures to improve the effective functioning of the bank was carried out, the well-founded measures for managing the loan portfolio of the bank were determined.

BANK, CREDIT, LENDING, CREDIT SERVICES, LOAN PORTFOLIO, RESERVES, FORECAST, QUALITY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ У КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ	9
1.1. Суть, принципи та економічне значення кредиту.....	9
1.2. Процес кредитування в банківській установі	12
1.3. Кредитна політика в кредитному процесі комерційних банках, її місце та роль.....	15
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ В АТ КБ «ПРИВАТБАНК» З УРАХУВАННЯМ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	22
2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк» і його позиція на банківському ринку України.....	22
2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк».....	24
2.3. Аналіз ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»	28
2.4. Аналіз якості та ризикованості кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк».....	32
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	38
3.1. Планування рівня кредитування за видами АТ КБ «Приватбанк» в період воєнного стану.....	38
3.2. Організація кредитування в АТ КБ «Приватбанк» в умовах воєнного стану.....	45
3.3. Вплив запланованих заходів на фінансові результати діяльності банку.....	57
Висновки до розділу 3.....	59

	6
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Характерними рисами сучасної фінансової системи є швидкий розвиток, нестабільність, висока кореляція та надмірна залежність від глобальних тенденцій. Прискорення трансформації і транснаціоналізації економік підвищує важливість банківського кредитування як глобальної складової економіки, яка сприяє залученню фінансових ресурсів національним і глобальним економікам.

Основна економічна функція банків — кредитування своїх клієнтів. Економічна ситуація регіонів, що обслуговуються, залежить від того, наскільки добре банки виконують свої кредитні функції. Банківське кредитування сприяє створенню нових підприємств, збільшенню робочих місць, будівництву об'єктів соціально-культурного призначення, забезпеченню економічної стабільності. Кредит сприяє розвитку всіх галузей народного господарства. Є важливим джерелом капіталовкладень, тому традиційно виділяється його важлива роль у розвитку та реструктуризації економіки та інвестиційної діяльності. Банківський сектор в Україні функціонує в нестабільному та складному середовищі. Під час пандемії 2020 року та російсько-української війни після 24 лютого 2022 року якість банківських кредитів погіршилася і частка проблемних боргів зростає і залишається високою, що становить пряму загрозу платоспроможності та ліквідності українського банківського сектору.

Кредитування це найбільш прибуткова, але й найризиковіша частина банківських активів. Проблеми пошуку банківських кредитів і шляхи їх вирішення в контексті забезпечення сталого розвитку національної економіки мають важливе значення, вимагають особливого дослідження і досі актуальні.

Метою дослідження є теоретично-методологічні засади організації банківського кредитування на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Для досягнення мети у роботі поставлено і вирішено ряд задач:

- визначено сутність та зміст організації банківського кредитування;
- проаналізовано стан кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»;

–сплановано показники кредитного портфеля банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процес організації кредитної діяльності сучасного комерційного банку в умовах функціонування української економіки.

Предметом дослідження є теоретичні основи, методичні та практичні аспекти планування організації кредитної діяльності на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Методи дослідження. Для вирішення завдань, сформульованих у роботі, були використані загальні та специфічні методи і прийоми: узагальнення та логічний аналіз; статистичне порівняння, методи фінансово-економічного аналізу, у роботі були використані графічні та табличні методи.

Інформативною базою роботи є чинні законодавчі та нормативні акти, наукові дослідження, звітні дані банку.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати носять реальний характер і можуть бути використані в АТ КБ «ПриватБанк» .

Апробація результатів дослідження Основні результати роботи та їхнє практичне значення доповідались на студентській науково-практичній конференції (Косоков Д.О. Проблеми кредитної діяльності комерційного банку в умовах воєнного стану / Трансформація національної фінансової моделі післявоєнного відновлення України з м Матеріали студентської науково-практичної on-line конференції. – Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 10-11)

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійною працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу трьох розділів і висновків, загальний обсяг роботи становить 69 сторінки. Робота містить 18 таблиць, 12 рисунків, список використаних джерел зі 30 найменувань, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ У КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ

1.1. Суть, принципи та економічне значення кредиту

Кредитні ринки були невід'ємною частиною розвитку суспільства, оскільки завжди існувала розбіжність між потребами та пропозицією.. Застосування кредиту сприяє підвищенню прибутковості виробництва та капіталу, розширенню діяльності. Розуміння суті кредиту визначається у вивченні кредитних теорій. [1].

Термін «кредит» походить від латинського слова «creditum», що має значення «борг». Кредит — позичковий капітал у грошовій формі, який передається у користування за умов забезпечення, строку, платежу та цільового використання [2].

За думкою В.Д. Лагутіна, кредит — форма руху позикового капіталу, що відображає економічні відносини між позичальником, які утворюються при отриманні кредиту, його використанні та його обертанні [3]. Наведені визначення запозичення подібні до тих, що описують його як «позичкового капіталу», тобто грошового капіталу, який надається позичальником за певних умов. Таким чином, існує обмеження форми кредиту, що діє в рамках грошового обігу, оскільки кредит може надаватися у вигляді товарів. Такий підхід обмежує обсяг кредитної заявки і не розкриває її дій в будь-якій іншій формі. Серед науковців є прихильники визначення кредиту як економічних відносин, що кредит розкриває економічні відносини, що формуються під час отримання кредиту, його використання та його повернення [4, с. 87].

У науковій літературі існують визначення кредиту, як постачання грошей або товарів. Аналогічне визначення кредиту — надання грошей або активу з точки зору прибутковості, строку і платежу, що веде до боргових зобов'язань. Такий підхід спрощений та не показує складу об'єкта кредитних відносин,

оскільки постачання грошей здійснюється на вимогу боржника. Існують визначення кредиту, що виходять з використання грошових ресурсів. Кредит, як вважають, є фінансовими ресурсами, які тимчасово доступні підприємствам [5]. Це визначення обмежує коло позичальників лише бізнесом, оскільки кредитними особами є юридичні та фізичні особи. Таке тлумачення характеризує позику лише боржником і не відображає позиції кредитора

Банківське кредитування є найпоширенішою формою кредитних відносин в сучасній економіці. Банки найчастіше знаходяться в ролі кредиторів і надають кредити суб'єктам, які вимагають тимчасової фінансової допомоги. Банківський кредит — позиковий капітал банку у вигляді готівки, що передається у користування за умов безпеки, прибутковості протягом визначеного періоду, виплата відсотків та цільової заявки [6]. Серед науковців немає унікального бачення тлумачення «кредиту». Одні вчені визначають кредит у формі руху позикового капіталу або позикової вартості, інша — економічні або соціальні відносини щодо надання вільних грошових ресурсів, третя — це постачання коштів або грошових товарів. Але другий підхід є найважливішим у літературі, адже визнання кредиту як економічних відносин дає можливість досліджувати цю категорію, враховуючи економічні принципи його існування.

Кредит пов'язаний з іншими категоріями вартості, а тому підкоряється різним принципам загального господарського порядку, загальним для всіх категорій. Принципи запозичення взаємопов'язані і працюють у комплексі, оскільки вони виникають із сутності запозичення. Адже кредитні принципи є визначальними початковими припущеннями, на яких ґрунтується теорія і практика кредитного процесу. Процес кредитування вимагає від банків економічних показників та дотримання принципів кредитування [3]. Можна виділити основні групи принципів банківського кредитування: загальну економічну групу; спеціальну; одиничну [7].

Розглядаються такі принципи кредитування (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Основні принципи кредитування

Принципи	Сутність
Цільове використання	Необхідно чітко визначити мету кредиту.
Строковість	Визначається період, протягом якого вільний засіб кредитора переходив до боржника
Платність	Сума виплати кредиту пов'язана з тим, що позичальник також поверне додаткові кошти у вигляді виплати відсотків
Забезпеченість	При наданні кредиту кредитор вживає додаткових заходів для гарантування повернення кредиту протягом певного проміжку часу.
Поверненість	Вся сума отриманої суми кредиту позичальником зобов'язана бути повернута кредитору.

Місце кредиту характеризується певними характеристиками його функцій і відображає результати кредитних відносин. В даний час існує багато різних думок у фінансовій науці про суму і зміст кредитних функцій. Таким чином, функції кредиту включають перерозподіл, емісію, стимул, функції контролю, функцію заміни грошових потоків, функцію додаткової купівельної спроможності, функцію капіталізації, прискорення та централізацію концентрації капіталу. Ці кредитні функції взаємопов'язані і в цілому можуть визначити економічну роль кредитних відносин.

Перерозподільна функція виражається в часовому проміжку між запозичанням товарів або грошей в порядку позичальника і їх поверненням кредитору. Відбувається перерозподіл в частині тимчасово вільних грошей між тими, хто володіє і не володіє. Джерелами формування ресурсів для кредитування є: державні кошти та фізичної особи, добровільно передані фінансовим посередникам для капіталізації та збору прибутку; кошти, які звільняються в процесі руху капіталу [8]. Вільні тимчасові фонди деяких підприємств задовольняють потреби коштів інших підприємств. Таким чином, процес перерозподілу кредитних ресурсів прискорює залучення нових грошей у виробництво.

Функція заміщення позичкових ресурсів пов'язана з подоланням процесу накопичення в товарній та грошовій формі. За допомогою кредитних

інструментів створюються безготівковими грошима і замінюють гроші в області обігу [9]. Ефективне використання кредиту спонукає до стимулювання кредитної функції. Інвестуючи кредитні ресурси у виробництво, позичальник повинен не тільки погасити кредит, але й отримати прибуток.

Функція кредитного контролю полягає у відносинах між суб'єктами: кредитор контролює об'єкт позики та діяльністю позичальника, позичальник — лише над об'єктом

Отже, кредит розуміється як відносини, що виражають перерозподіл вільних грошей між кредитором і боржником на ринку ресурсів при умові рентабельності, строку, платежу, цільового характеру використання, безпеки, диференційованого підходу, повноти і доступності.

1.2. Процес кредитування в банківській установі

Діяльність банку забезпечує рентабельність відповідно до факторів, що визначають основні заходи кредитного процесу та зобов'язання відповідальних за їх виконання працівників.

Зміст процесу кредитування пов'язаний зі побудовою кредитної політики, обслуговуванням клієнтів за кредитом, розрахунком емітованих кредитних рейтингів та оцінкою кредитного портфеля банку, контролем за умовами кредитного договору, формулюванням процедури прийняття, виробленням принципів кредитного договору, грамотне правове забезпечення кредиту. Для визначення суті кредитного процесу необхідно визначити характер, особливості розвитку, враховуючи учасників ринку, асортимент продукції, фактори інтенсифікації та обмеження зростання. Більшість науковців використовують термін кредитного процесу не даючи йому самостійного тлумачення [10]. Таким чином, відзначається, що процес кредитування — це рух банківського кредиту як послідовної організації його кроків. [11].

Багато різних факторів впливають на організацію кредитного процесу. Процес кредитування характеризується ризиком, більшими операційними

витратами, відіграє значну роль у розвитку економіки, залишаючись при цьому під контролем. Правильна організація кредитного процесу сприяє мінімізації кредитного ризику. Загалом, всі фактори, що діють на організацію кредиту, можуть бути згруповані в три основні блоки: стимуляція, уповільнення і регулювання.

Глибшому поняттю сутності процесу кредитування комерційними банками сприяє відкриття його видів (табл.1.2)

Таблиця 1.2 - Класифікація процесу кредитування комерційних банків

Класифікаційні ознаки	Вид кредиту
Спрямованість	іпотечний, автокредитування, сільськогосподарський, споживчий, інвестиційний
Характер	кредитна лінія, взаємний, транш, синдикований
Тривалість	разовий, безперервний
Стадія	розвитку; загасання; еволюційна
Швидкість перебігу	звичайний, прискорений
Суб'єкти	клієнти, банки, держава
Строк	коротко-, середньо-, довгостроковий
Сталість	зі змінними та незмінними умовами
Ресурсне забезпечення	збалансований, незбалансований
Витрати	низькі, високі
Управління	керований, недостатньо керований, некерований

Для здійснення кредитної діяльності як кредитною установою, так і боржником необхідно, щоб їхні інтереси збігалися, тобто, що попит, розуміння вкладу і ємність кредиту відповідали унікальному бажанню двох сторін, а сама кредитна діяльність повинна бути достатньо специфічною і відкритою з виділенням зазначених заходів, розмежуванням прав і юридичної відповідальності осіб-управлінця, що виконують кредитні стадії. Такий підхід до технології запозичення досягається шляхом побудови та навчання кредитних карток, які базуються на прямих зобов'язаннях працівників окремих установ з метою надання кредиту, а другий — на етапах кредитування клієнта. [12].

При цьому серед дослідників немає єдиної точки зору на стан кредитного процесу. Висловлюються різні думки щодо кількості етапів та їх сутності. На

початковому етапі проводиться оцінка заявок на позику, що висвітлюють кредитоспроможність фірм, оцінку частин їх бізнесу, ймовірні строки погашення. Перший етап завершується (у випадку позитивних оцінок зазначених параметрів) підписанням кредитного договору. Після чого починається наступний етап, який аналізує поточний стан компанії та розкриває етапи надання кредиту, що негативно позначається на поганому погашенні. Для цього діючі кредитні установи застосовують класифікаційні характеристики кредиту, які дозволяють вивчати ймовірність дефолту кредиту.

Залежно від терміну кредитування, спрямовуються наступні проекти: побудова кредитного портфеля за розміром кредитних ресурсів; прийняття кредитного договору в напрямку кредитної можливості; вибір умов та способів кредитування; виконання кредитного договору; заявка на кредит; дослідження кредитної пропозиції та її погашення, а також відсотків по ній; діяльності установ з сумнівними і безготівковими кредитами [12].

В економічній літературі існують різні думки щодо початкової стадії кредитного процесу. Процес кредитування починається з формування кредитних ресурсів, а також включає етапи ініціювання та розробки кредитних заявок, виявлення боржників, аналіз кредитного попиту, розробка умов кредитування, рішення про надання кредиту, укладення кредитного договору, виплати коштів, обігу кредитного потоку, контроль за виконанням кредитного договору, обслуговуванням та погашенням кредиту. З наведеного вище слід говорити про наявність кредитної системи, яка визначається сукупністю елементів, принципів, об'єктів і кредитні методи соціально-комерційного характеру, що забезпечує проходження потоків. У цьому відношенні відзначається, що в межах кредитної системи існують певні економічні, фінансові та правові механізми, які являють собою сукупність методів, стимулів і важелів, що забезпечують функціонування системи і її елементів, виражених у конкретних формах і методах кредитування. Стимули та важелі впливу досягаються за допомогою принципів кредитування

Складовою кредитного процесу є планування взаємних відносин між сторонами. Об'єкт планування банку — це сума наданого кредиту, строк його

погашення, дохід і витрати, пов'язані з кредитними операціями. Процес кредитування вимагає від позичальника регулювання виробничих та фінансових можливостей для повного та своєчасного погашення кредиту та погашення відсотків за кредитом [13]. Банківський контроль і управління кредитним процесом є передумовою оптимізації кредитної системи в банках. Загалом, нагляд за кредитною діяльністю надає можливість формувати безпеку, стабільність і прибутковість кредитних операцій кредитних установ. Згідно з наведеним вище переліком, існує два правила, які необхідні для позитивної діяльності закладу: 1) кредитна установа будує кредитно-наглядочну діяльність самостійно; 2) перевірку повинні здійснювати працівники з вищою освітою та певним рівнем кваліфікації [3]. Характерними рисами кредитного процесу є його циклічність і гнучкість. Однак характеристика циклічної природи в економічній літературі неоднозначна. Класичний кредитний цикл складається з 6 основних кроків: 1) залучення клієнтів; 2) консультування потенційних клієнтів; 3) підготовка кредитних пропозицій; 4) затвердження кредиту; 5) надання кредиту; 6) моніторинг та погашення кредиту [14].

Таким чином, при кредитному процесі необхідно враховувати сукупність дій, які ґрунтуються на правильному вивченні, видачі, утриманні та погашенні кредитів. Відповідно до сказаного, виділяють кілька етапів, кожен з них здійснює свою діяльність, і разом вони керуються для забезпечення мети банківського кредиту – отримання доходу.

1.3. Кредитна політика в кредитному процесі комерційних банках, її місце та роль

Ефективність банківських установ у наданні кредиту залежить від обґрунтованості кредитної політики, так як її раціональність заснована на тому, що приносить дохід і можливість конкурувати між кредитними установами. Залежно від обсягу кредиту, дохід базується і тому можливість утримувати конкурентні позиції інших підприємств – позичальників банківського кредиту.

Це може негативно вплинути на розвиток окремих підприємств та національної економіки в цілому, уповільнюючи соціально-економічний розвиток держави через безпрецедентну кредитну політику. Таким чином, кредитна політика в області оптимізації кредитування має на меті збалансувати дві складові: прибуток і ризику. Тому при оптимізації процесу запозичення неможливе без сегментації клієнтів, індивідуальної оцінки кожного боржника, кредитоспроможності боржника, надійності кредиту, контролю за виконанням і кредитним портфелем та керівництвом останнього. Побудова та реалізація кредитної політики кредитних установ обумовлена ретельним визначенням сутності, функцій та принципів організації

Найважливішою особливістю кредитної політики є те, що вона є політикою, пов'язаною з обігом кредиту. При цьому кредитно-депозитна політика банку має лише одну основу і має бути по дві сторони медалі, оскільки вони мають лише одну мету — максимізацію доходів банку, зберігаючи при цьому його надійність і стабільність. Балансовий пункт, при цьому, обслуговує ліквідність банку.

Західні експерти розглядають кредитну політику як складову банківської політики. З точки зору напрямку, він має усі функції банку, включаючи кредити, капіталовкладення в документи і компанії, інвестиційні фонди, співробітники, результати і управління фінансами, умови, за яких накопичуються співробітники і стратегі.

Під ними розуміють кредитну політику з управління обсягом кредитів і рівнем процентних ставок, регулювання ринку позикового капіталу. У зв'язку з цим відзначається, що кредитна політика на макрорівні спрямована або на збільшення кредиту, або уповільнення його. Серед інструментів кредитної політики – операції центрального банку на відкритому ринку для придбання цінних паперів, зміна облікової ставки. Мікрокредитна політика є складовою політики банку або іншої організації щодо забезпечення його бізнесу. Це виходить за рамки положень, за якими повинні надаватися кредити та процедури надання їх. Кредитна політика розглядається також як реалізується державою,

урядом, банками, кредитна політика, що включає: методи та умови надання позик, кредитну шкалу; стягнення процентів за кредит; надання пільг за кредитами; цільову кредитну орієнтацію. У цьому контексті кредитним тиском є дії уряду, спрямовані на скорочення обсягу кредитів, наданих комерційними банками та іншими установами; кредитні обмеження – законодавчі або адміністративні, прямі (встановлення лімітів на обсяги кредиту) та непрямі (збільшення вартості позикових коштів за рахунок підвищення ставок за кредитами) обмеження комерційних банків обсягів кредиту, що використовуються як антиінфляційна політика, запобігання грошовому «перегріванню» економіки [15].

У кредитній політиці формується світовий погляд на кредит, визначається його сумарне призначення і ставки його досягнень. На цей момент метою кредитної поведінки банку є виробництво відмінних активів, які охоплюють цільовий рівень доходів протягом усього року; інвестування скарг на позику в прибуткові та економічно далекосяжні плани; розвиток і впровадження заощаджень на сучасні кредитні технології, кредитних наслідків і послуг; зміцнення і зміцнення конкурентних ринкових позицій; підтримка послуг [16].

Кредитна політика сприймається як побудова правил, що регулюють кредитний процес клієнтів і спрямована на досягнення стратегічних цілей суб'єктів господарювання. Вона об'єднує такі основні частини: мета, переваги та кредитні договори, призначення, організаційні положення, заходи по захисту кредиту та стягнення заборгованості. Іншими словами, спрощена в рамках кредитної політики розуміється стратегія і тактика банку під час кредитного процесу, а в широкому сенсі — стратегія і тактика банку залучення резерву на зворотній основі та їх інвестиції в кредитну частину клієнтів банку. Водночас існують думки, що кредитну політику не можна вважати ізольованою від процентної політики банку. Кредитна політика призначена [17]: встановлення основних пріоритетів у кредитних відносинах з різними категоріями позичальників, їх становлення та розвиток, раціонально організувати відносини з ними у довгостроковій та взаємовигідній. Регламентують основні

господарсько-правові рамки для здійснення господарськими операціями суб'єктами господарювання: форми кредитних документів та заходи щодо забезпечення використання кредитних зобов'язань; встановлення підходів до конкретних категорій позичальників, стандартів і процедур кредитування, які складають основу процесу управління кредитом.

Основними елементами внутрішньої структури кредитної політики банку є: стратегія банку на розвиток основних напрямків процесу кредитування; тактика банку в організації кредитування; контроль за її реалізацією. Ця теоретична модель повинна включати: стратегія банку у сфері кредитування та тактики управління кредитними операціями з боку його персоналу; детальна інформація про конкретні операції та підходи щодо організації кредитного процесу на різних етапах оформлення кредитної угоди банку з клієнтом; система заходів з контролю та управління кредитним процесом. Кожен напрям моделі кредитної політики пов'язаний з іншими і є обов'язковим для її формування та організації кредитного процесу, оптимальної кредитної політики. Запропоновано аналогічне будівництво кредитної політики комерційного банку: організація кредитно-кредитної поведінки; управління кредитною файловою; інспекція кредиту; забезпечення поділу прав; повне стандартне стягнення кредиту; правила часткового кредитування; забезпечення щоденного бізнесу кредитом. Кредитна політика поєднує в собі стратегічну мету, зовнішню відповідність, положення для прийняття нових ризиків; правила контролю існуючих ризиків; абстрактні правила діяльності.

Основою процесу банківського кредитування є дотримання принципів кредитної політики, так як чим повніше вони використовуються, тим ефективнішою є діяльність комерційного банку з точки зору ліквідності та прибутковості. До вимог кредитної політики, які лежать в основі стратегії банку, належать: стабілізаційні процеси, банк повинен дотримуватися політики стабілізації кредиту, намагаючись повністю покрити свої ризики.

Кредитна політика має такі принципи формування: 1) адекватність потреби в кредитуванні; 2) орієнтація на клієнта; 3) відповідність кредитним

можливостям банку; 4) гнучкість; 5) технологія; 6) комплексне управління ризиками; 7) зворотний зв'язок; 8) повнота.

Кредитна політика банків, як правило, індивідуальна: її завдання і пріоритети визначаються безпосередньо начальниками банку і залежать від різних факторів. Однак прагнення досягти стабільної і стабільної позиції на ринку, здобути гарну репутацію, отримати реальні можливості для перспектив розвитку є спільним для банків. Запорукою успіху кредитної політики є, насамперед, добре сформований кредитний портфель та проведені на його основі операції з кредитування банку.

Основні причин змін в кредитній політиці комерційних банків, на нашу думку, є: макроекономічна ситуація, рівень інфляції; зміна пропозиції грошей; наявність/дефіцит ресурсів у банківських установах; незначний/значний обсяг зобов'язань по відношенню до зовнішніх кредиторів; зміни ринкової ситуації; підвищення/зниження довіри до банків; відхилення від підходу, що абсолютизувала кредитно-депозитну складову діяльності банківських установ, розвиток відносин і диверсифікації бізнес-напрямків; послаблення/загострення конкуренції; кризові явища; рівень корпоративного управління; ситуації на міжнародних фінансових ринках; зміна обмінного курсу.

Кредитна політика використовується для забезпечення узгодженості дій, делегування повноважень та визначення службових зобов'язань працівників, диверсифікації діяльності банку. Таким чином, письмова кредитна політика та відповідні правила її реалізації складають основу, на якій базується весь процес кредитування [18].

Таким чином, кредитна політика, як невід'ємна частина прибуткової політики, виконує значну функцію у підвищенні конкурентоспроможності економічних осіб, як у фінансовому, так і реальному секторах народного господарства, і зокрема в конкурентних привілеях останніх в цілому. Ефективна кредитна політика комерційних банків повинна поєднувати оптимальну процентну політику, раціональне управління кредитними ризиками та використання коштів, зібраних банківськими установами.

Висновки до розділу 1

Кредитом як економічною категорією слід вважати економічні відносини, що виражаються перерозподілом вільних тимчасових коштів між кредиторами і боржниками на ринку банківських кредитних ресурсів в умовах рентабельності, зрілості, платежу, цільового характеру використання, гарантії; диференційованого підходу, повноти і доступності. Це визначення враховує процес перерозподілу тимчасово вільних коштів між кредитором і боржником, висвітлює джерела формування кредитних ресурсів, уточнює місце дії банківського кредиту, враховує сучасні принципи кредитування.

Кожен крок кредитного процесу сприяє якійсь характеристиці кредиту, визначає його надійність і прибутковість для банківської установи. Основний етап процесу банківського кредитування починається з підготовки умов кредитного договору. Необхідні висновки щодо кредиту роблять відповідальні працівники кредитного департаменту, правоохоронного департаменту та служби безпеки банку.

Організація процесу кредитування в комерційних банках визначається: станом регулювання кредитних відносин, ефективністю кредитної політики; якістю кредитних договорів; необхідністю в кредитах і наявністю достатніх кредитних ресурсів та їх доступністю; цільовою орієнтацією кредитних вкладень; кредитне забезпечення, структура кредитного портфеля; перелік інструментів; прикладна; ефективність кредитної установи; рівень кредитного ризику та рівень управління кредитним ризиком; рівень конкуренції на ринку кредитних послуг; наявність ефективної системи кредитного страхування; стан персоналу, методичне, технологічне та аналітичне забезпечення кредитної діяльності. Коли в банку належним чином організований процес кредитування і права розділені між відповідними службами та відділами банківської установи, ефективність ідеї запозичення залежить від рішення, яке допоможе мінімізувати ризики функціонування кредиту в банківській установі в цілому.

На ефективність і конкурентоспроможність комерційного банку і позичальників банківського кредиту і національної економіки в цілому впливає сумнівна кредитна політика. Тому він базується на оптимізації процесу кредитування, разом з яким здійснює операції (збір доходів), стимулювання (правильне використання залучених коштів) та інспекційні функції (перегляд споживання кредитних ресурсів).

За відсутності добре розробленої та збалансованої кредитної політики та встановленого для її реалізації порядку неможливо запровадити єдине кредитне правило, за яким слідували б усі банківські чиновники. Саме тому письмова кредитна політика та відповідні правила її реалізації складають основу, на якій формується весь кредитний процес.

РОЗДІЛ 2

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ В АТ КБ
«ПРИВАТБАНК» З УРАХУВАННЯМ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк» і його позиція на банківському ринку України

АТ КБ «ПриватБанк» - найбільший український універсальний комерційний банк, що діє за ліцензією Національного банку України № 22 від 05.10.2011 року, орієнтований на обслуговування приватних осіб та корпоративних клієнтів усіх форм власності. За оцінками експертів журналів «Euromoney» і «Global Finance» АТ КБ «ПриватБанк» був визнаний найкращим українським банком у номінації найкращих банків на ринках, що розвиваються, з 1999 року.

У банківській системі України АТ КБ «ПриватБанк» належить до групи нових комерційних банків, так званих «другої хвилі» банків, на відміну від колишніх державних банків першої хвилі. За час свого існування банк досяг лідируючих позицій на українському банківському ринку за рахунок збільшення частки ринку, підвищення ефективності діяльності, постійного підвищення надійності, підвищення конкурентоспроможності та комплексного постачання банківських продуктів своїм клієнтам. Це було досягнуто шляхом спільної діяльності зведеної команди банку, заснованої на прогресивній системі управління та передових банківських технологіях.

Стратегія банку полягає в тому, щоб перейти від обслуговування у відділеннях банку до ідеології навчання клієнтів, до використання дистанційних банківських інструментів.

АТ КБ «ПриватБанк» зареєстровано 19 травня 1992 року, його штаб з 24 квітня 2017 року знаходиться за адресою місто Київ, вулиця Грушевського 1 Д, (до цього - у місті Дніпро).

У 2015 році MasterCard назвала ПриватБанк найбільшим банком Східної Європи за кількістю карток, емітованих Maestro/MasterCard. Наприкінці 2015 року в обігу опинилося приблизно 30 млн таких карток ПриватБанку. Також АТ КБ «ПриватБанк» займає перше місце в області за придбанням цих карток, пропонуючи їм прийом у понад 109 тисяч комерційних відділень.

Згідно з класифікацією НБУ, АТ КБ «ПриватБанк» було визнано першим системно важливим банком в Україні у 2022 році. Банк року зміг не тільки пристосуватися до умов військових дій та економічної нестабільності, але й ініціювати програму економічного відновлення шляхом стимулювання розвитку малих і середніх підприємств. АТ КБ «ПриватБанк» стало одним з небагатьох банків, який продовжив свою підтримку бізнесу через механізми фінансування для підприємців і осіб, що самозайняті, за допомогою як банків, так і позикових платформ. Банк також бачить перспективи підтримки малих і середніх підприємств за допомогою навчальних програм, інформаційно-консультаційної підтримки, адаптації передових цифрових технологій.

Держава в особі Міністерства фінансів України придбала права власності у 100% акцій банку 21 грудня 2016 року, Відповідно до статті 41.1 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2016 року № 961 «деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи». З 30.04.2019 власником Банку є Держава в особі Кабінету Міністрів. Держава реалізує свої права власника Банку, а органи управління Банку діють відповідно до найкращих світових практик корпоративного управління:

- керівництво ОЕСР з корпоративного управління державних підприємств;
- Принципи корпоративного управління для банків базельського комітету з банківського нагляду;
- рекомендації Європейської банківської організації з внутрішнього врядування Європейським органом банківської справи, які застосовуються в обсязі, що не суперечить імперативним правилам чинного законодавства України [19].

2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

Основна частка в банківських активах — кредитний портфель. Структура та якості кредитного портфеля досить відрізняються від власних. Тому слід провести експертизу банком великих кредитних проектів, банк повинен мати можливість виявити відхилення кредитної політики, тому будемо аналізувати зміни обсягів кредитного портфеля «ПриватБанк». На рис. 2.1 представлена динаміка кредитного портфеля банку.

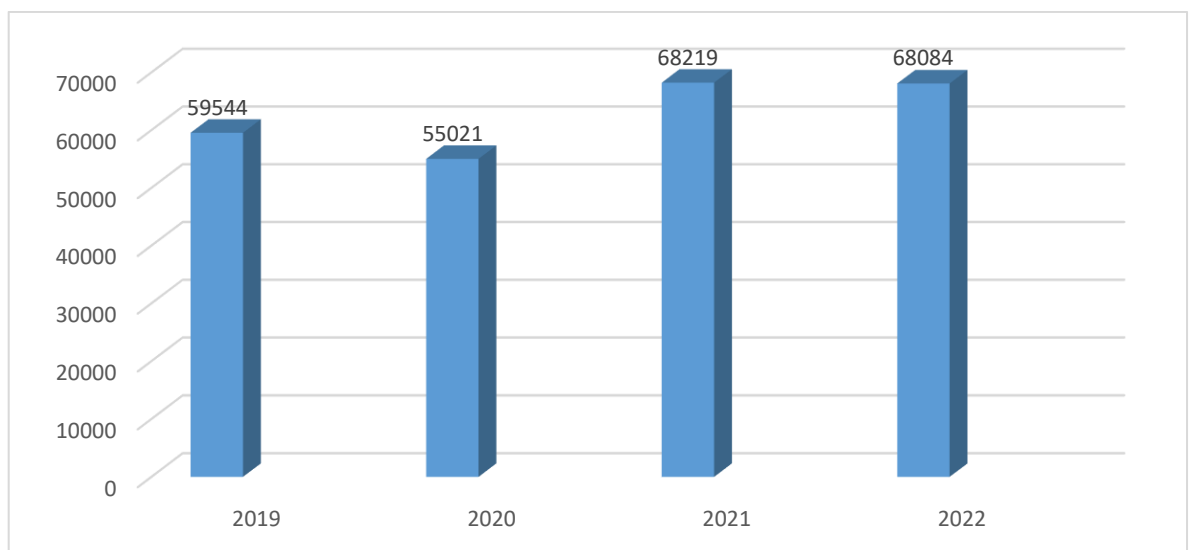

Рис. 2.1 - Динаміка кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

З рис. 2.1 бачимо зростання обсягів кредитного портфелю з року в рік. Тільки в 2020 році простежується зниження обсягів наданих кредитів з-за пандемії коронавірусу та впровадження карантинних обмежень в Україні. Після 2020 року відбувається різке зростання показників, до того ж в 2022 році в період воєнного стану банк зміг наростити кредитний портфель на 1223 млн. грн. За рахунок підтримки підприємств малого та середнього бізнесу та аграріїв по державним програмам кредитування.

Кредитний портфель потрібно вивчати структуру кредиту в групах ризику, ступінь захищеності, форму кредитного портфеля, а також вивчення кредитного портфеля кожної групи, сегментів кредитного портфеля.

Обсяг кредитів кредитного портфелю за групами від 2019-2022 року буде в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Динаміки обсягів кредитів АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2022 рр.

Вид економічної діяльності	2019р	2020р	2021р	2022р
Кредити юридичним особам	6250	5509	4091	5340
Кредити фізичним особам – кредитні картки	51890	40609	45314	46593
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	11467	9566	9858	3912
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	4148	3500	5343	3880
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	250	35	394	328
Кредити фізичним особам – інші кредити	498	129	83	26
Кредити МСП	8555	6859	11903	21311

За 2019 рік кредити та аванси, надані клієнтам, яких АТ «ПриватБанк» вилучив з резервів у попередні роки, були відшкодовані в загальній сумі 338 млн грн. (за 2018 рік 360 млн грн.) в тому числі повернення 233 млн грн. за кредитними картками (на 2018 249 млн грн.), 100 млн грн. за кредити юридичним особам (на 2018 106 млн грн.) та 5 млн грн за кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (на 2018 рік, 5 млн грн.).

За 2020 рік кредити та аванси, надані клієнтам, які банк вилучив з резервів у попередні роки, були відшкодовані в загальній сумі 256 млн грн. у тому числі повернення 180 млн грн. за кредитними картками, 73 млн грн. за кредити, надані юридичним особам та 3 млн грн. У разі надання кредитів малим і середнім підприємствам сума компенсації визнавалася безпосередньо в прибутках або втратах у складі відрахувань для зменшення корисності кредитів і авансів, наданих клієнтам.

У 2022 році, незважаючи на військову ситуацію в країні, попит на деякі умови кредитування не зменшився, і навіть зріс порівняно з попередніми роками.

Кредити, надані юридичним особам на період 2022 року, збільшилися порівняно з 2021 роком на 1249 млн грн. Навпаки, сталося з іпотечними кредитами, що в 2022 році впали на 5949 млн грн порівняно з 2021 роком.

З 31 грудня 2022 року по 2021 рік категорія кредити, керовані як окремий портфель включає неоформлені кредити, видані до 19 грудня 2016 року. На думку керівництва, цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від галузевої класифікації та напряму комерційної діяльності на момент здійснення цих позик.

31 грудня 2022 року Банк визнав з резерву 167 435 мільйонів гривень за очікувані кредитні збитки за цими кредитами (162 322 мільйонів в 2021 році). Протягом 2022 року Банк дебетував на шкоду рекапіталізації 44 мільйонів гривень (у 2021 році: 1 744 мільйонів гривень), але продовжуватиме вживати заходів щодо відшкодування боргу від рекапіталізації.

Табл. 2.2 показує структуру кредитів, виданих КБ «ПриватБанк» ПриватБанку за 2019-2021 рік.

Таблиця 2.2 - Структура кредитів АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2022 рр.

Вид економічної діяльності	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022р.
Кредити юридичним особам	7,52	8,32	5,31	6,56
Кредити фізичним особам – кредитні картки	62,47	61,34	58,86	57,25
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	13,81	14,45	12,80	4,81
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	4,99	5,29	6,94	4,77
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	0,30	0,05	0,51	0,4
Кредити фізичним особам – інші кредити	0,60	0,19	0,11	0,03
Кредити МСП	10,30	10,36	15,46	26,18
Усього	100,00	100,00	100,00	100,00

Структура позик, які використовуються ПриватБанком як найбільшою кредитною установою в структурі, очікується на рівні 57,25% (з 2022 року), 58,86% (з 2021 року) на кредитні картки, і 6,56% (з 2022 року) і 5,31% (з 2021

року),) кредитування середній і малий бізнес, що надаються, є стабільними в період 2019—2021 років, який аналізується, і представляють близько 15 %, а в 2022 році. це 26,18%.

Банк змінив у 2022 році підхід до відображення галузей економіки та напрямків діяльності комерційного кредитування відповідно до підходів сегментації, що використовуються банком для встановлення кредитних лімітів. Порівняльна інформація станом на 31 грудня 2021 року була змінена відповідно до 2022 року.

Концентрація кредитного портфеля для клієнтів на галузях економіки та комерційних напрямків діяльності АТ КБ «ПриватБанк» в 2021-2022 році була такою (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Склад кредитів за видами економічної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2022 рр.

Вид економічної діяльності	2021 р.		2022 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Кредити та дебіторська заборгованість, що управляються як окремий портфель	163 513	67	167 937	67
Кредити фізичним особам	61 727	25	55 103	22
Кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу				
Інше АПК та пов'язані галузі	497		425	
Торгівля сільськогосподарською продукцією	259		343	
Рослинництво	2988	2	12325	5
Роздрібна торгівля	2 889	2	3 578	2
Оптова торгівля	2377	2	2868	2
Інфраструктура	1104	1	1206	1
Виробництво товарів народного споживання	800		1033	1
Автомобільні дилери	522		617	
Інше	497		110	
Всього кредитів та авансів клієнтам	242568	100	250 496	100

З проведеного аналізу бачимо, що найбільшу питому вагу у загальному обсязі виданих кредитів займають кредити, які управляються як окремий портфель – 67% у 2021р. та 67% у 2022р., кредити фізичним особам займають

25% та 22% відповідно, в 2022р рослинництво збільшило питому вагу до 5% в порівнянні зі 2021р., всі інші види кредитів за різними видами економічної діяльності займають менше 2%.

Станом на 31 грудня 2022 року загальна сума кредитів найбільшим 10 клієнтам Банку, крім тих що управляються як окремий портфель, складала 2 240 мільйонів гривень (31 грудня 2021 року: 2 114 мільйона гривень) або 3% від загальної суми кредитів за вирахуванням тих, що управляються як окремий портфель (31 грудня 2021 року: 3%).

Резерв під очікувані кредитні збитки, пов'язаний з цими позичальниками становив 595 мільйонів гривень (на 31 грудня 2021 року: 884 мільйонів гривень).

2.3. Аналіз ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Тепер банкам доводиться здійснювати свою діяльність в досить напружених умовах, викликаних політичною нестабільністю, кризою, військовими діями. На сьогоднішній день розвиток і вдосконалення банківських установ має стати головною метою в процесі створення ефективного ринкового середовища в Україні. Кредитний портфель банку є ефективним, а кредити є найприбутковішою банківською діяльністю, так як формується на доходах банку. Основною метою кредитного портфеля є виявлення, чи є поточна діяльність по кредиту безпечною, під загрозою можливого доходу. У разі ефективності кредитного портфеля необхідно спочатку повідомити про маржу прибутку усного представлення банком кредитної діяльності. (яка є оцінкою кредитної діяльності)

Чистий прибуток банку за 2020 рік склав 25.3 млрд грн, цей показник залишається максимальним фінансовим результатом всього банківського сектору України. Однак за 2022 рік АТ КБ «ПриватБанк» досяг прибутку в 30,2 млрд грн, що на 4.9 млрд грн менше за фінансовий результат в 2021 році (рис. 2.2).

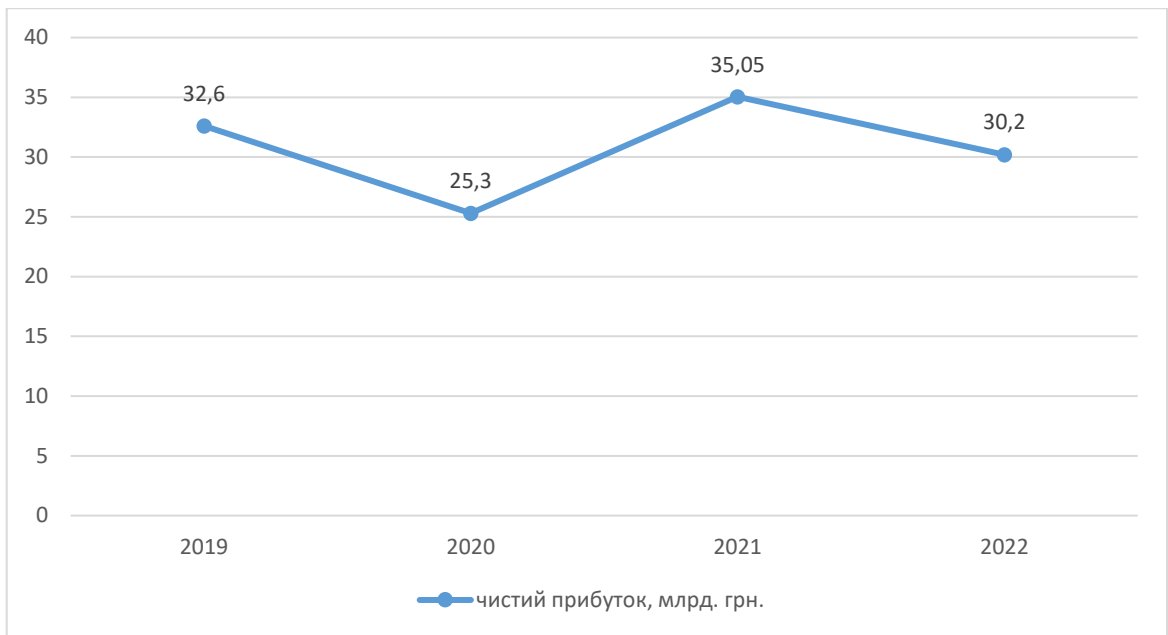

Рис. 2.2 - Чистий прибуток АТ КБ «ПриватБанк»

На прибуток банку вплинули заходи, запроваджені для зменшення тягаря кредиту з початку масштабної війни: призупинення процентних виплат, залиш кредиту, реструктуризація.

При цьому в результаті зниження платоспроможності населення, особливо в «червоних зонах», банк за три чверті 2022 року сформував резерви в 9.4 млрд грн на кредитні ризики. Пільги, запроваджені з лютого, та скасовані збори, вплинули на зменшення чистого комісійних доходів порівняно з результатом 2021 року на 2.7 млрд грн. Зокрема, виручка від платежів, що здійснюються в роздрібних мережах (придбання), склала лише половину торішнього рівня, з відносно постійним обсягом операцій. Кредитний портфель бізнес-клієнтів з початку року збільшився на 8 млрд грн. Залишки на поточних рахунках клієнтів у гривнях станом на листопад 1 року зросли на 43% порівняно з початком року [22].

Динаміка показників фінансової ефективності АТ КБ «ПриватБанк» представлена в таблиці 2.4. Аналіз динаміки фінансових результатів показує, що основним джерелом прибутку для банку є процентний дохід, який за 2019 – 2022 роки збільшився на 9845 млн грн., тобто інвестиції в активи є ефективними, а

зростання прибутку досягається лише за рахунок ефективного управління активами і пасивами.

Таблиця 2.4 - Аналіз доходів та витрат АТ КБ «Приватбанк»

Показник	2019	2020	2021	2022	Співвідношення 2022 р. до 2019 р.	
					млн. грн	%
Процентні доходи	33841	33563	35857	43686	9845	129,1
Чистий процентний дохід	19667	21961	29324	39918	20251	203,0
Комісійні доходи	24575	27649	35057	32945	8370	134,1
Чистий комісійний дохід	18189	18761	23217	13973	-4216	76,8
Процентні витрати	14095	12266	6533	3768	-10327	26,7
Комісійні витрати	6386	8688	11840	12505	6119	195,8
Адміністративні та інші операційні витрати	6576	6315	6395	7158	582	108,9

У період 2019—2022 років спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення процентного доходу АТ КБ «ПриватБанк» ПриватБанку з одночасним зменшенням відсоткових витрат, що, призводить до значного збільшення чистого процентного доходу протягом 2019-2022 року

З високою інфляцією операційні витрати зросли на 5%, або на 579 млн. грн., порівняно з аналогічним періодом минулого року. З них 475 млн грн спрямовані на виняткові військові витрати, наприклад, на підтримку особового складу, захист інформаційних систем, процентний дохід за 2022 рік – 26.2 млрд грн, збільшений у 5 рази порівняно з 2019 роком, комісійний дохід зменшився і становить 14 млрд грн, стільки ж у 4 разів більше, ніж у 2019 році.

Чистий процентний дохід АТ КБ «ПриватБанк» поступово збільшується, в 2020 році він досяг рівня 19,7 млрд грн, а в 2021 році – 29,3 млрд грн. Динаміка комісійних доходів обумовлена переглядом тарифів банку і збільшенням обсягу клієнтських платежів. Торговий результат в основному був зроблений з купівлі-

продажу операцій іноземної валюти, в 2020 році склав 3,1 млрд грн. Крім того, певна частка прибутку банку є наслідком впливу макроекономічних факторів.

Варто відзначити, що в 2019-2021 році чистий прибуток КБ «ПриватБанк» збільшився майже в 3 разів. Збільшення загального доходу банку було викликано як збільшенням чистого процентного доходу, так і чистого комісійних доходів.

Світова економіка та економіка України зазнали деяких змін і це призвело до збільшення справедливої вартості облігацій внутрішньої державної позики, отриманих як внесок до статутного капіталу банку в націоналізацію. В результаті цієї ревальвації «ПриватБанк» отримав прибуток у 2020 році 16 млрд грн.

Для того, щоб проаналізувати рентабельність, необхідно розрахувати відносні показники. Розрахунок основних показників рентабельності АТ КБ «ПриватБанк» представлений в табл. 2.5.

Аналізуючи основні показники рентабельності АТ КБ «ПриватБанк», варто відзначити, що в 2019-2022 році всі показники відповідали рекомендованій вартості. За індексом рентабельності активів можна показати це в 2019-2022 році АТ КБ «ПриватБанк» ефективно використовувало наявні ресурси, оскільки в ці роки вартість показника становила понад 1%. Рекомендована віддача капіталу становить не менше 15%, а в 2019-2022 році повернення капіталу відповідає нормативному значенню. Цей показник показує, скільки чистого прибутку становить 1 грн акціонерного капіталу.

Таблиця 2.5 – Розрахунок основних показників прибутковості АТ КБ «ПриватБанк», %

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Прибутковість активів (ROA)	10,9	7,2	8,8	6,3
Прибутковість капіталу (ROE)	75,8	46,7	58,2	48,6
Чиста процентна маржа (ЧПМ)	7,9	7,4	8,7	9,8
Чистий спред (ЧС)	5,09	5,72	5,05	6,07

Чиста процентна маржа оцінює можливість для комерційного банку створити чистий процентний дохід з використанням загальних активів. Цей показник відображає структуру активів банку. Рекомендоване значення для цього показника — 4,5 %, у 2019-2022 році показник вищий за оптимальний.. Чистий спред відображає рівень узгодженості процентної політики банку щодо операцій з кредитування та депозитами. Ця цифра за всі досліджені роки відповідає нормі, рекомендоване значення чистого поширення становить не менше 1,25%.

2.4. Аналіз якості та ризикованості кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»

Стабільність всього сектору залежить від стабільної діяльності кожного банку, особливо по відношенню до системно важливого банку його «ПриватБанк», на частку активів якого припадає 24,41% загальних активів вітчизняного банківського сектору. Основою стабільності банку є його здатність формувати ефективний кредитний портфель, що забезпечить постійне генерування стабільного прибутку. Так, у структурі своїх активів КБ «ПриватБанк», стаття «кредити і борги клієнтів» займає найбільшу частину. Інвестиції в кредити дуже вигідні, але активне збільшення їх частки в загальному обсязі банківських активів покаже прийняття установою агресивної кредитної політики, що призведе до можливого збільшення частки видаткової заборгованості в кредитному портфелі банку. До процесу націоналізації «ПриватБанк» в основному проводив агресивну політику збільшення кредитного портфеля, досягнувши рівня кредитних інвестицій в розмірі 79% від загальних активів банку.

Основним показником якості кредитного портфелю банку є частка непрацюючих кредитів ((NPL), яка передавлена на рис. 2.3.

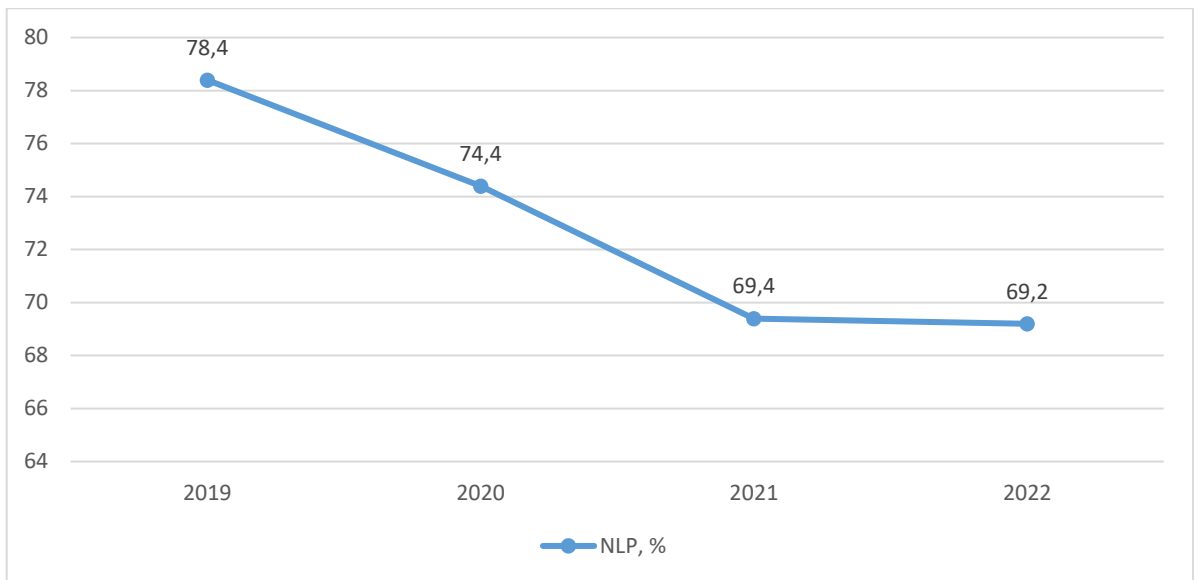

Рис. 2.3 – Частка непрацюючих кредитів (NPL) АТ «Приватбанк»

При цьому, забезпечивши більшу частину прибуткових операцій банку, рівень NPL в останні роки поступово знижується, як показано на рис.2.3, в 2021 та 2022 роки він працює на рівні 69,4% та 69,2% відповідно, це все ще вважається критичним для фінансової стабільності банку і всього банківського сектору..

Однак посткризові показники для банку наведені на рис.2.3, що дає можливість підтвердити загальну трансформацію бізнес-моделі банку, особливо в напрямку кредитної політики установи. Так, у періоду 2019-2022 років період спостерігається обережне поступове збільшення кредитного портфеля, яке відбувається з одночасним зменшенням частки непрацюючих кредитів (NPL), що демонструє загальне поліпшення банку і відмову керівництва банку повторити сценарій націоналізації.

При оцінці рівня кредитного ризику комерційного банку важливу роль відіграє аналіз дотримання стандартів кредитного ризику. Стандарти встановлені Національним банком України для запобігання концентрації кредитного ризику в банку та його мінімізації.

Впровадження нормативів кредитного ризику «ПриватБанк» протягом 2019—2022 років показано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз нормативів кредитного ризику АТ КБ «Приватбанк»

Норматив	2019	2020	2021	2022	Відхилення		
					2022/2019	2022/2020	2022/2021
H7	6,24	17,47	8,01	8,01	28%	-54%	0%
H8	0,00	33,65	0,00	0,00	0%	-100%	0%
H9	0,27	0,42	0,08	0,08	-70%	-81%	0%

За роки дослідження «ПриватБанк» демонструє дотримання всіх стандартів кредитного ризику. У період 2019—2020 років максимальна ставка кредитного ризику (H7) зросла (на 0,54 процентних пункти в 2019 році і на 11,23 процентних пункти в 2020 році). Однак у 2021 році рівень ризику знизився до 8,01 %. Цей результат також був доступний в 2022 році. У 2022 році показник H7 зріс на 41% порівняно з 2018 роком.

Єдиний рік, коли стандарт високого кредитного ризику (H8) був вищим за нуль, становив 2020. Тоді значення досягло 33,65%.

Норма H9, як правило, збільшувалася в 2020 році (на 0,15 %), але як і норма H7 в 2021 році було зниження до 0.08%. Цей результат також доступний в 2022 році. Загалом у 2022 році показник H9 знизився на 70% порівняно з 2019 роком. Участь банку у наданні кредитів з внутрішніх джерел у досліджуваний період була низькою.

Наступним етапом дослідження стане оцінка поточної якості кредитного портфелю «ПриватБанку», виходячи з показників ризику кредитного портфеля та його прибутковості в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники якості кредитного портфеля АТ «Приватбанк»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку	0,56	0,86	0,9	0,83
коефіцієнт кредитного ризику	-3,62	-2,89	-2,23	-1,50
коефіцієнт якості кредитного портфеля	4,62	3,89	3,23	2,50
коефіцієнт проблемних кредитів	4,67	3,93	3,25	2,51

Продовження табл.2.7

1	2	3	4	5
коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку	1,01	0,69	0,62	0,75
коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,28	0,29	0,28	0,37

Отже, можна сказати наступне:

співвідношення між покриттям кредитного портфелю власним капіталом банку в проаналізованій період 2019-2029 року стало значним збільшенням, досягнувши 2022 у 0,83 році, що означає, що банки можуть покрити 1 грн наявних кредитів від 83 коп. акціонерного капіталу;

коефіцієнт кредитного ризику в аналізованому періоді показав тенденцію до зниження, досягнувши мінімального значення -1,5;

рівень якості кредитного портфеля демонструє тенденцію до його зниження, досягнувши 2,5 наприкінці 2022 року;

індекс проблемних кредитів поступово зменшувався з року в рік, до рівня 2,51 наприкінці звітнього 2022 року;

відсоток процентного доходу від загальної суми банківського доходу в аналізовані періоди показав зважену тенденцію до зниження 0,75, що свідчить про введення нової, більш помірної політики кредитування операцій в банку;

коефіцієнт прибутковості кредитних операцій показав твердження про те, що банк зосереджується на якості кредитного портфеля, вже наявного при помірному русі до його зростання.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що, починаючи з переходу «ПриватБанк» під керівництвом державного управління, бізнес-модель банку була частково трансформована, особливо в реалізації кредитної політики установи. І як наслідок, деякі показники якості кредитного портфеля банку покращилися, але через невирішеність низки проблем, зокрема проблеми високої частки нездійснених кредитів, реалізація подальших реформ у банку має стати пріоритетом номер один у плануванні стратегій розвитку установи.

Висновки до розділу 2

АТ КБ «ПриватБанк» є найбільшим універсальним комерційним банком в Україні, що діє на підставі ліцензії Національного банку України, орієнтованої на обслуговування фізичних та корпоративних клієнтів усіх форм власності. За оцінками експертів ПриватБанк визнаний найкращим українським банком. У банківській системі України АТ КБ «ПриватБанк» належить до групи нових комерційних банків, так звані «другі хвилі» банки, на відміну від колишніх державних банків першої хвилі.

Аналіз кредитного портфелю показав його постійний ріст, а також що найбільшу питому вагу у загальному обсязі виданих кредитів займають кредити, які управляються як окремий портфель – 67% у 2021р. та 67% у 2022р., кредити фізичним особам займають 25% та 22% відповідно, в 2022р збільшило питому вагу до 5% в порівнянні зі 2021р., всі інші види кредитів за різними видами економічної діяльності займають менше 2%.

Станом на 31 грудня 2022 року загальна сума кредитів найбільшим 10 клієнтам Банку, крім тих що управляються як окремий портфель, складала 2 240 мільйонів або 3% від загальної суми кредитів за вирахуванням тих, що управляються як окремий портфель. Резерв під очікувані кредитні збитки, пов'язаний з цими позичальниками становив 595 мільйонів гривень (на 31 грудня 2021 року: 884 мільйонів гривень).

Аналізуючи основні показники рентабельності АТ КБ «ПриватБанк», варто відзначити, що в 2019-2022 році всі показники відповідали рекомендованій вартості. За індексом рентабельності активів можна показати це в 2019-2022 році АТ КБ «ПриватБанк» ефективно використовувало наявні ресурси, оскільки в ці роки вартість показника становила понад 1%. Рекомендована віддача капіталу становить не менше 15%, а в 2019-2022 році повернення капіталу відповідає нормативному значенню. Чиста процентна маржа оцінює можливість для комерційного банку створити чистий процентний дохід з використанням загальних активів. Цей показник відображає структуру активів банку.

Рекомендоване значення для цього показника — 4,5 %, у 2019-2022 році показник вищий за оптимальний.. Чистий спред відображає рівень узгодженості процентної політики банку щодо операцій з кредитування та депозитами. Ця цифра за всі досліджені роки відповідає нормі, рекомендоване значення чистого поширення становить не менше 1,25%.

Аналіз рівня непрацюючих кредитів показав, що NPL в останні роки поступово знижується, в 2021 та 2022 роки він працює на рівні 69,4% та 69,2% відповідно, це все ще вважається критичним для фінансової стабільності банку і всього банківського сектору.

За роки дослідження «ПриватБанк» демонструє дотримання всіх нормативів кредитного ризику.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що, починаючи з переходу «ПриватБанк» під керівництвом державного управління, бізнес-модель банку була частково трансформована, особливо в реалізації кредитної політики установи. І як наслідок, деякі показники якості кредитного портфеля банку покращилися, але через невирішеність низки проблем, зокрема проблеми високої частки нездійснених кредитів, реалізація подальших реформ у банку має стати пріоритетом номер один у плануванні стратегій розвитку установи.

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ЩОДО
ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

3.1. Планування рівня кредитування за видами АТ КБ «Приватбанк» в період воєнного стану

Методологія екстраполяції часто використовується в процесі прогнозування фінансових показників, в якому висновки про значимість прогнозу показників в майбутні періоди робляться на основі вивчення їх динаміки в попередні періоди. Суттєвим елементом є побудова та аналіз динамічних ліній, які класифікують значення показників з часом за певний період та описують динаміку їх розвитку. Аналіз ряду динаміки показника є суто описовим і не пояснює причин змін тренду.

Планування здійснимо за основними послугами щодо кредитування клієнтів, як фізичних так і юридичних осіб.

В табл.3.1 наведені данні за 2013-2022 роки щодо кредитування юридичних осіб.

Таблиця 3.1 - Динаміка кредитів наданих юридичним особам 2013–2022 рік, млн. грн.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Кредити, надані юридичним особам	134858	149113	183864	2639	3479	5648	6250	5509	4091	5340

Динаміка кредитів наданих юридичним особам протягом 2013-2022року та їх прогноз наведений на рис 3.1.

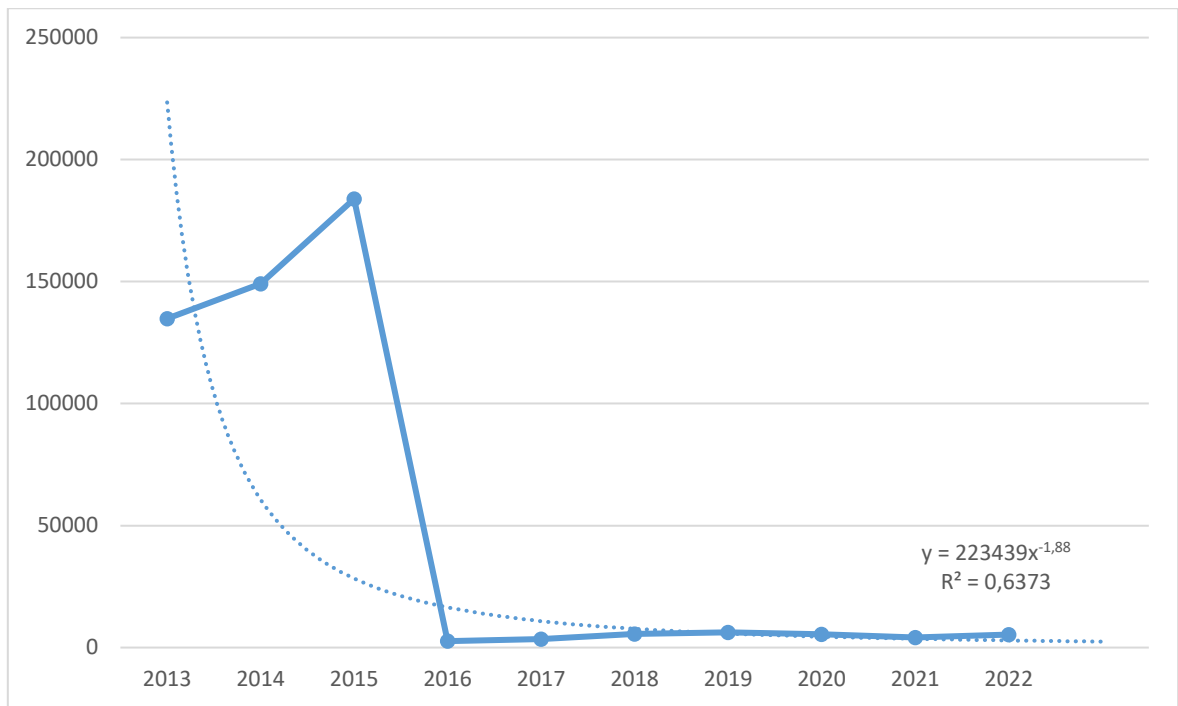

Рис 3.1 - Динаміка та прогноз кредитів, наданих юридичним особам за 2013-2022 років

З рис. 3.1 зазначимо, що з 2013 по 2015 рік спостерігалось динамічне збільшення кредитів, наданих юридичним особам. У цей період банк вів агресивну та ризиковану кредитну політику. У 2013 році кредити були надані на суму 134 858 млн. грн., а в 2015 році до 183 864 млн. грн. Але з 2016 року, після націоналізації Банку, вартість кредитів, наданих юридичним особам, скоротилася приблизно в 70 разів, в результаті зміни класифікації портфеля як окремого ризикового портфеля, що включав кредити від афілійованих осіб. Кредити для юридичних осіб в 2016 році склали 2 639 млн. грн. з наступним їх підвищенням до рівня 6 250 млн. грн. у 2019 році. В 2020 році спостерігається зниження кредитів до 5 509 млн. грн. з подальшим зниженням в 2021 році до рівня 4 091 млн. грн. на що вплинула пандемія коронакризи та погіршення діяльності юридичних осіб за рахунок карантинних обмежень. Не зважаючи на воєнний стан в 2022 році спостерігається поживлення кредитування юридичних осіб до рівня 5 340 млн. грн.

У 2023 році за прогнозом очікується можливе зниження кредитів юридичним особам до 4462,29 млн.грн.

Надалі зробимо прогноз кредитів за видами економічної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Динаміка кредитів наданих підприємствам малого та середнього бізнесу за 2014-2022 наведена в табл. 3.2. Оскільки цей сегмент кредитування юридичних осіб почав виділятися з 2014 року, аналіз динаміки та прогнозування цієї послуги проводиться протягом 2014-2022 років

Таблиця 3.2 - Динаміка кредитів, наданих МСП 2014–2022 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Кредити, надані МСП	2 075	2 252	2 494	952	8 251	8 555	6 859	11 903	21 311

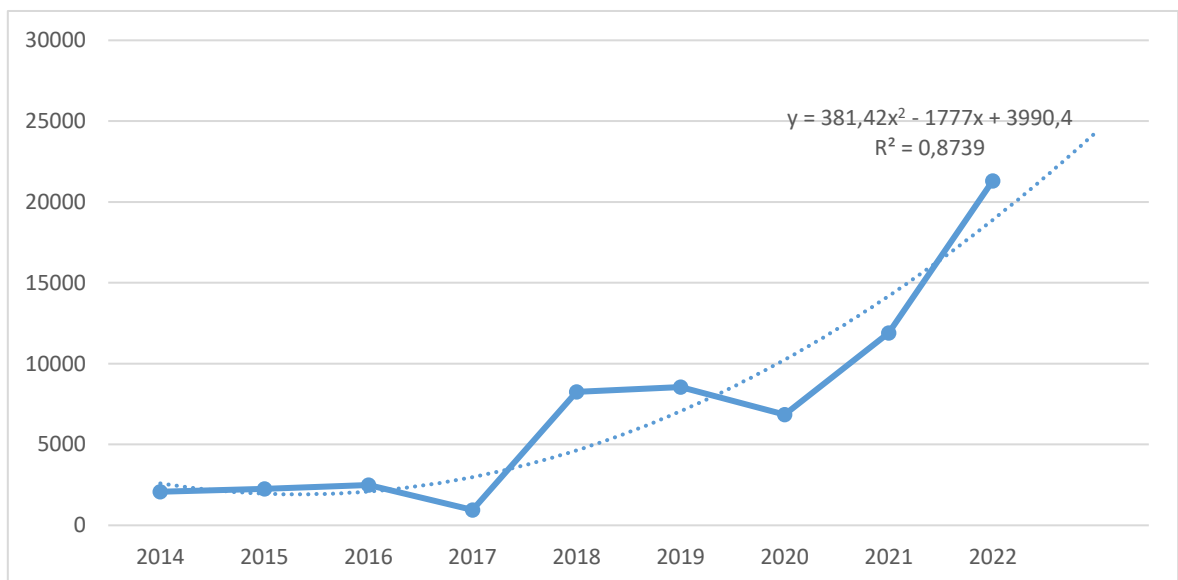

Рис 3.2 – Динаміка та прогноз кредитів, наданих малим та середнім підприємствам за 2014 - 2022 роки

З рис.3.2 можна зробити висновок, що кредити малим та середнім підприємствам мають позитивну динаміку. З 2014 по 2016 роки кредитування відбувалося майже на одному рівні від 2 075 до 2 494 млн. грн., а з 2016 по 2017 рік спостерігалось зменшення, а з 2018 року відзначене збільшення цих видів кредитів. Наступний сплеск зростання наданих кредитів малим та середнім підприємства відбувся в 2021 році, після різких карантинних обмежень та в 2022 році в період воєнного стану. Різкий рост в 2021 та 2022 році цього виду кредитування пов'язаний з масовим впровадженням державної програми

підтримки кредитування малого та середнього бізнесу «Доступні кредити 5-7-9».

У 2023 році в цьому напрямку очікується надалі динаміка зростання кредитів. За прогнозами кредити на підтримку МСП будуть надані на суму 25595,22 млн грн.

Окремим напрямом кредитування АТ КБ «Приватбанк»є кредити, які надаються підприємством агрокомплексу. Динаміка кредитів наданих на сільське господарство протягом 2013 – 2022 роки наведена в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Динаміка кредитів, наданих на сільське господарство за 2013–2022 роки

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Кредити, надані на сільське господарство	4 851	2 187	2 902	601	1 053	4 232	4 258	5 666	5 996	13 093

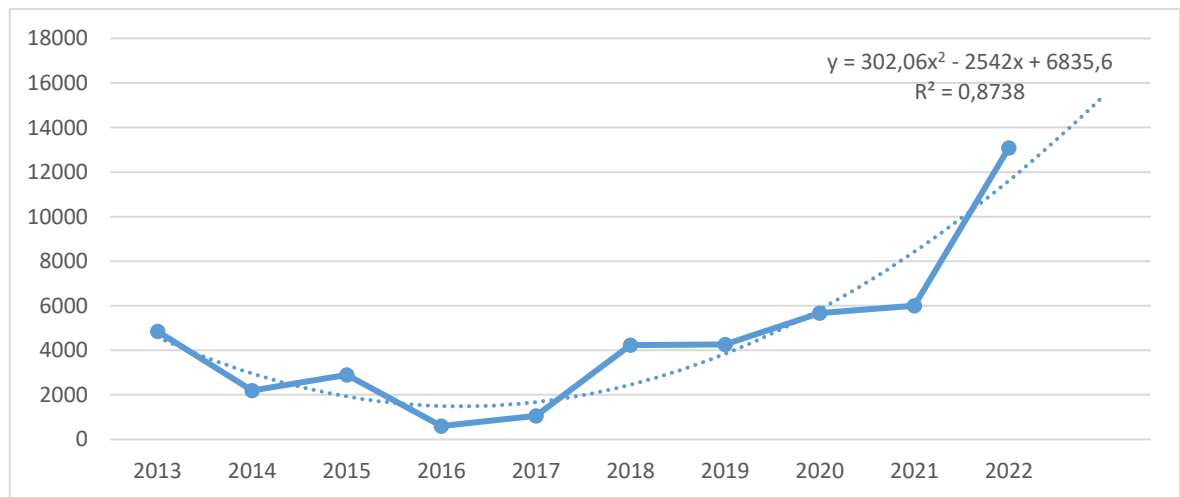

Рис 3.3 - Динаміка та прогноз кредитів наданих на сільське господарство за 2013-2022 роки

З рис. 3.3 зазначено, що динаміка сільськогосподарського кредитування спостерігався період зростання з 2016 по 2022 рік. З 2013 по 2016 відбувався спад. Останні роки державна кредитна підтримка аграрних виробників сприяла щорічного зростання кредитів в цієї сфері, особливий ріст простежується в 2022

році. У 2023 році очікується збільшення кредитів сільському господарству до рівня 15422,86 млн грн.

Наступними прогнозами буде планування кредитів, наданих фізичним особам, так як цей вид кредитування займає найбільшу питому вагу в кредитному портфелі. Основний вид кредитування в цьому сегменті – це кредитні картки. Динаміка кредитів, наданих через кредитні картки за 2014 - 2022 роки наведена в табл. 3.4. Оскільки в 2013 році ще не виводилося окремо інформація по кредитним карткам, прогнозування буде здійснено з 2014 року.

Таблиця 3.4 - Динаміка кредитів наданих через кредитні картки фізичним особам за 2014–2022 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Кредитні картки	22092	20884	19749	30354	45314	51890	40609	45314	46593

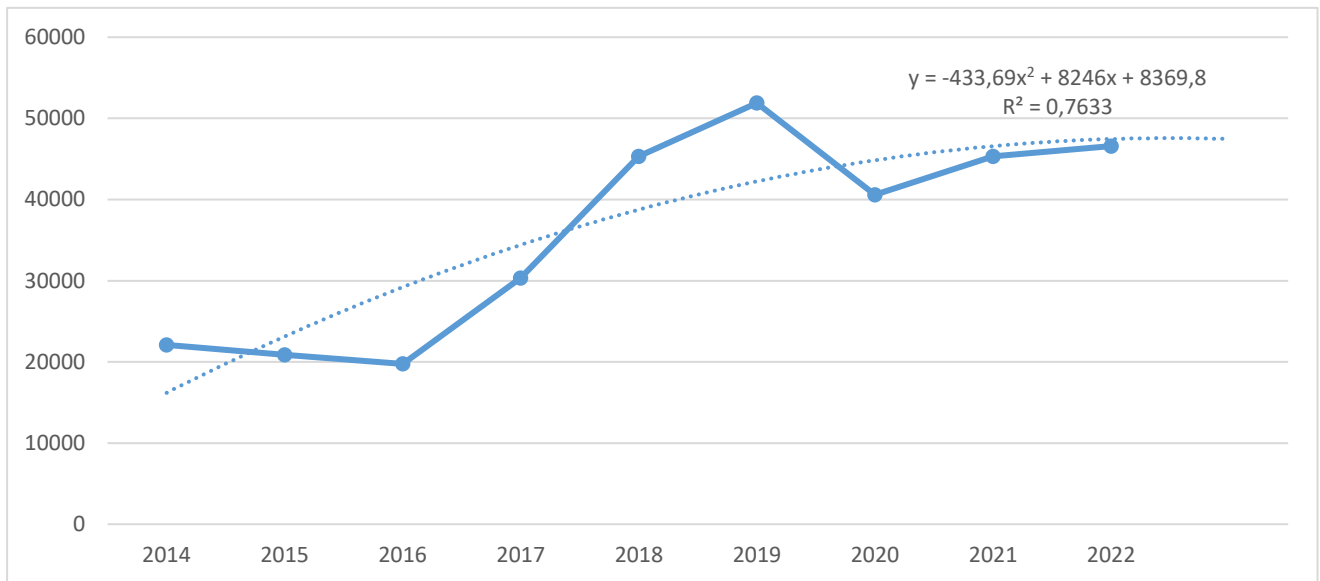

Рис. 3.4 - Динаміка та прогноз кредитів фізичним особам, наданих через кредитні картки за 2014 – 2022 роки

На рис. 3.4 бачимо, що динаміка зростання кредитів, наданих через кредитні картки з 2016—2019 роки постійно зростаюча. Тільки період 2020 року, а саме період початку пандемії коронавірусу, має падіння наданих кредитів на кредитні картки. Період 2021 та 2022 року має зростаючу тенденцію.

У 2023 році передбачається надання кредиту через кредитні картки на рівні 47460,8 млн грн.

Динаміка іпотечних кредитів наданих фізичним особам протягом 2013-2022 років наведена в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 - Динаміка іпотечних кредитів, наданих фізичним особам 2013–2022 роки

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
іпотечні кредити фізичним особам	2787	5228	8099	9 045	9130	12 923	11 467	9566	9 858	3 912

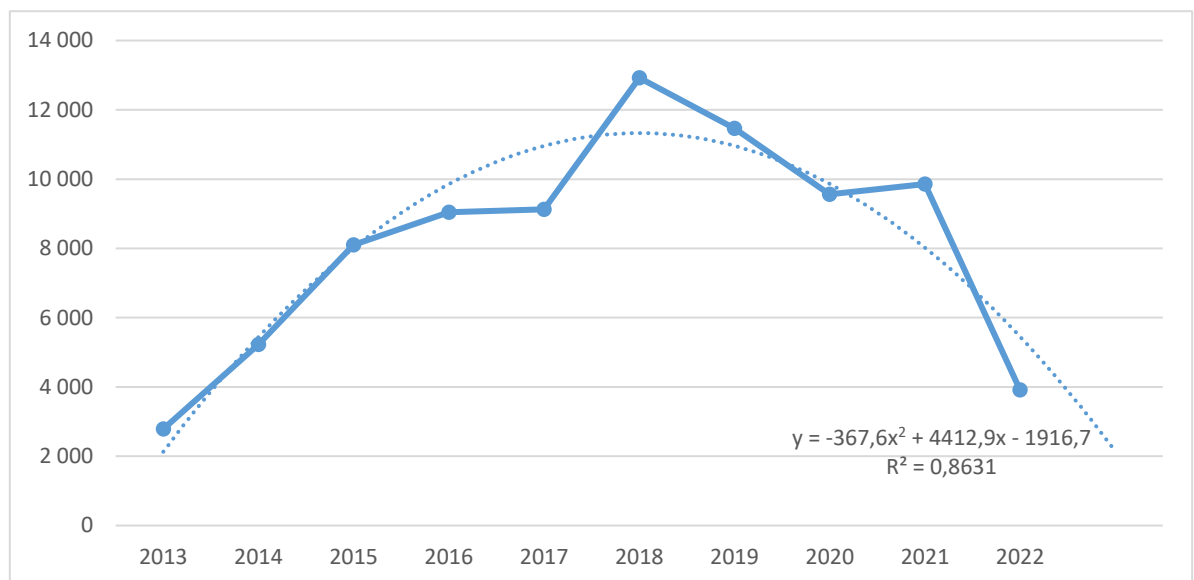

Рис 3.5 - Динаміка та прогноз іпотечних кредитів фізичним особам за 2013 - 2022 роки

З рис. 3.5 ми бачимо, що з 2013 по 2017 рік існує помірна динаміка надання іпотечних кредитів фізичним особам. У 2013 році приватна іпотека склала 2 787 млн грн., а в 2017 році вже 9 130 млн грн. У 2018 році відбувся значний стрибок у кількості наданих іпотечних кредитів, кількість яких зросла в 4.6 рази, що склало 12 923 млн грн. Але в 2019 році спостерігається невелике зменшення іпотечних кредитів до 11 467 млн грн. з подальшим падінням. В 2022 році в період воєнного стану цей вид кредитування значно скоротився до 3 912 млн. грн. не тільки у фізичному виразі, але й перейшов до безнадійної заборгованості,

так як частина заставного майна та об'єктів іпотеки були знищені у регіонах з активними бойовими діями.

У 2023 році очікується подальше скорочення іпотечних кредитів, наданих фізичним особам, на суму 2145,6 млн грн.

Останнім кредитним продуктом, який має теж достатній рівень, буде прогнозовані споживчі кредити, надані фізичним особам

Динаміка споживчих кредитів, наданих фізичним особам за 2014 - 2022 роки наведена в табл. 3.6.

Таблиця 3.6 - Динаміка споживчих кредитів, наданих фізичним особам 2014–2022 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
споживчі кредити надані фізичним особам	171	88	1 069	3 144	4 193	4 148	3 500	5 343	3 880

На рис.3.6 зазначимо, що динаміка зростання спостерігалася в період 2015-2018 року, динаміки незначного зменшення споживчих кредитів, наданих фізичним особам у 2019 – 2020 роки.

У 2021 році споживчі кредити фізичним особам мають найвищий рівень 5 343 млн. грн., з подальшим скороченням у 2022 році. В 2022 році скорочення споживчих кредитів пов'язана з воєнним станом та з призупинкою споживчого кредитування продовж півроку

У 2022 році очікується незначне збільшення споживчих кредитів фізичним особам у сумі 4032,5 млн грн.

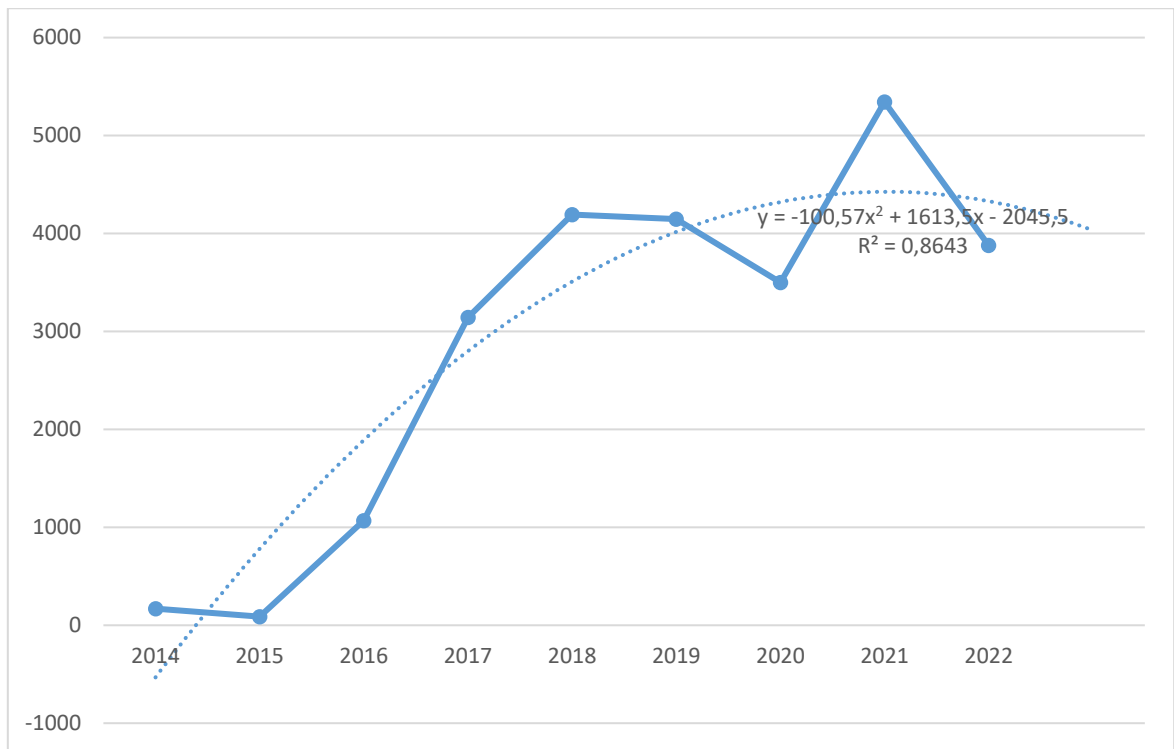

Рис 3.6 - Динаміка та прогноз споживчих кредитів, наданих фізичним особам за 2014 - 2022 роки

Результат прогнозних показників основних кредитних продуктів АТ КБ «Приватбанк» у 2023 році та їх вплив на фінансові результати буде спланований у наступних підрозділах.

3.2. Організація кредитування в АТ КБ «Приватбанк» в умовах воєнного стану

У другій половині 2022 року чистий портфель бізнес-кредитів у гривні почав помірно знижуватися. З точки зору роздрібного портфеля, тенденція більш виражена і продовжується з початку масштабної війни. Основною причиною такого спаду стало формування резервів кредиту і погашення вже виданих кредитів, які не були компенсовані новими питаннями. Уповільнення економічної активності через ризики безпеки та відключення електроенергії ще більше знизило попит на кредити. Під час війни державні програми відіграють важливу роль у підтримці кредиту. Найбільшим ризиком для фінансового

сектору залишається кредитний ризик. Банки визнали значні кредитні збитки. З початком війни, наприкінці лютого 2022 року, резерви становили близько 11% невиконаних кредитних портфелів банків. Найбільшим ризиком є видатні роздрібні кредити та кредити компаніям, які зазнали значних збитків на ринку виробництва та активів. Загальні, фактичні та потенційні втрати в кредитному портфелі зараз еквівалентні. Банківський сектор продовжує отримувати значні доходи від державних платежів. Однак ці кошти розподіляються нерівномірно: Приплив вкладів домогосподарств сконцентрований у державних банках.

У другій половині 2022 року чистий кредитний портфель для бізнесу, що виріс у першому півріччі, почав знижуватися. Глибока рецесія і повільне відновлення економіки підживлювали попит на кредити. Банки надавали обмежені кредити існуючим клієнтам і тим, хто бере участь у програмах державної допомоги. Загалом, станом на лютий 2022 року банки втратили 9% оборотних кредитів; за оцінками НБУ, ще 15% портфеля зіткнуться з істотними труднощами з погашенням, якщо поточні умови збережуться. Тривала війна і значне погіршення енергетичної інфраструктури підвищили кредитний ризик у корпоративному секторі. В результаті, загальні втрати банків від кредитного ризику продовжать збільшуватися. Банки повинні своєчасно визнавати ризики.

З початком війни 13 % корпоративного портфеля було за замовчуванням, а частка невиконаних кредитів зросла до 36.7 % у 2022 році. Банки надають НПЛ статус кредитів, які не можуть бути погашені без стягнення застави. Дві третини нових нездійснених кредитів визнані за рахунок пізніх платежів на 90 днів і довше. Попит на прострочену заборгованість був призупинений на початку війни, але був відновлений цього літа. Банки зробили кроки з відновлення платоспроможності клієнтів, які не змогли погасити свої кредити.

Кредитний портфель фізичних осіб продовжує знижуватися через втрати кредитного ризику та затримки з видачою нових кредитів. Крім відсутності реального попиту, кредитування обмежується слабкими післявоєнними банківськими стандартами. Банки визнали значні втрати в кредитуванні

населення: Частка невиконуваних кредитів зросла з початку лютого по листопад 2022 року на 14% і, як очікується, продовжуватиме зростати.

У листопаді 2022 року чистий портфель незабезпечених споживчих кредитів і автокредитів скоротився порівняно з січнем 2022 року на 30%, а іпотечних кредитів — на 17%. Зменшення чистого портфеля пояснюється новими кредитними ризиками та уповільненням випуску нових кредитів, які не змогли розрахуватися за поточними кредитами. Баланс незабезпечених споживчих кредитів зменшився в основному за рахунок формування резервів. При цьому портфель іпотечних кредитів і позик на купівлю автотранспортних засобів зменшився, в основному за рахунок погашення існуючих кредитів, оскільки нові кредити не видавалися протягом тривалого періоду часу. Втрати кредитного ризику за іпотечними та автокредитами нижчі, ніж за незабезпеченими кредитами.

При цьому попит на кредити з боку домогосподарств зменшувався і пропозиція кредитів від банків зменшувалася. Спад банківського кредитування відбивається і на тому, що фінансові установи значно скоротили маркетингові витрати, які вони збільшили для залучення клієнтів у війну. Також зменшилася частка реклами, що виплачувалася в інтересах відвідування банківських веб-сайтів. Влітку закінчувалися «кредитні канікули» в банках, що також означало підвищення кредитних ставок до довоєнних рівнів і жорсткіші цінові умови. Жорсткіші кредитні правила були виправдані труднощами в оцінці платоспроможності боржників і високим ступенем невизначеності щодо їх майбутнього доходу і їх здатності погашати кредити.

З жовтня 2022 року безвідсоткові кредити почали ставати неробочими. Частка незабезпечених кредитів у роздрібному секторі зросла на 14 пунктів порівняно з початком лютого і зростала найшвидшими темпами у незабезпеченого сектору. Крім того, 13% некомерційних кредитів підлягають незначним затримкам виплати, а значна частина цих кредитів незабаром буде переведена в некомерційну категорію і може вимагати додаткових резервів. У цілому, збитки в роздрібному кредитному портфелі наблизилися до 30%.

Накопичені банками у довоєнний період капітальні облігації дозволяли їм покривати кредитні збитки за роздрібними кредитами, особливо незабезпеченими, до 2021 року. НБУ примусив фінансові установи утримувати буфери капіталу за цим портфелем і поступово збільшив вагу ризику до 150% у липні, НБУ знизив вагу ризику до 100%, таким чином, після звільнення частини капіталу банку. Це дозволило банкам покрити збитки за кредитами. Крім того, втрати в кредитному портфелі були компенсовані процентним доходом від неопераційної частини кредитного портфеля. За даними НБУ [23], споживчий попит і тому роздрібний кредитний попит залишиться низьким і кредитоспроможність позичальників погіршиться: У третьому кварталі 2022 року банки оцінили боргове навантаження на населення як високе, вперше з 2018 року вони виявили в опитуванні про умови кредитування. [24]. Позичальники, які не можуть погасити свої кредити під час поточної кризи, швидше за все, будуть вилучені з списків клієнтів банків, що надають перевагу в майбутньому. Скоординоване відновлення портфеля можливе лише за умови покращення макроекономічних умов та збільшення доходів домогосподарств; до того часу кредитування залишається ризикованим. Державні програми підтримки допоможуть зберегти іпотечний портфель. Подальше скорочення іпотечного кредитного портфеля являє собою виклик для прибутковості банків, особливо тих, для яких цей сегмент є основною бізнес-моделлю.

На наш погляд, необхідно значно скоротити обсяги проблемних кредитів у державних банках. Основними заходами щодо зниження рівня проблемних кредитів є: реструктуризація кредитів; збір їх у суді; зниження облікової вартості та продаж третім особам. Основна особливість таких заходів наведена в табл. 3.7.

Мова йде про створення проблемної кредитної екосистеми, яка є основою для розвитку партнерства і створення спільних рішень на рівні приватних компаній, шляхом стандартизації даних і підвищення прозорості даних, із застосуванням новітніх технологій.

Таблиця 3.7 – Основні заходи щодо скорочення проблемних обсягів банківського кредитування, які часто використовуються на практиці в зарубіжних країнах

Заходи	Підвид	Характеристика
Реструктуризація кредиту	Короткострокова	Зобов'язання боржника перераховуються в майбутній період, що не впливає на розмір знижки
	Довгострокова	Перерахування платежів за кредитом, результатом якого є зниження чистої очікуваної вартості
Правові заходи	Звернення з приводу стягнення застави	Позовна заява або гарантія кредиту в суді/поза судом
	Запровадження процедури фінансової неспроможності	Добровільне або примусове визнання боржника неможливе. Виконання процедур ліквідації або реорганізації боржника
Списання боргів	Списання	Проблемні кредити, які повністю забезпечуються резервами, виписують з балансу банку, при цьому зберігаються боргові зобов'язання боржника
Продаж	Продаж третій стороні	Після придбання проблемних кредитів на комерційних умовах інвестор продовжує впроваджувати заходи з стягнення заборгованості з позичальників
	Продаж державному агентству, займається управлінням активами	Він реалізується у разі великих системних криз і є лише частиною загальних заходів, що вживаються банками для зменшення обсягу проблемних кредитів

Подальший розвиток проблемних кредитних систем включатиме розширення нових підходів до впровадження та розробки нових підходів для: розширення приватного партнерства; залучення держави як стратегічного партнера; застосування цифрових рішень, включаючи появу проблемних платформ цифрових кредитних операцій.

Згодні з тим, що застосування цифрових рішень може допомогти банкам у процесі застосування класичних заходів з точки зору реструктуризації,

скасування, продажу або стягнення боргів з боржника. При цьому вони також можуть бути використані для розробки стратегій реструктуризації проблемних кредитів або оцінки їх ефективності [25].

На наш погляд, пільгові програми кредитування, які вже використовуються банками у зв'язку з діями уряду, можуть значно сприяти розвитку кредитування бізнесу. Слід зазначити, що програма «Доступні кредити 5-7-9%» є одним із заходів, які повинні допомогти підприємствам розвивати, доповнювати свій робочий капітал і розширювати або починати свій бізнес. Це програма, яка передбачає спрощення доступу малих і середніх підприємств до банківських кредитів, а саме отримання кредитів з низькою процентною ставкою. Державна програма Доступні кредити 5-7-9% має велике значення для підтримки підприємницької діяльності та забезпечення економічної безпеки країни як необхідної умови фінансової стабільності. Під час війни ця програма стала головним рушієм підтримки бізнесу шляхом надання кредитних ресурсів [26].

Існують такі напрямки програми:

напрями боротьби з COVID-19: Запобігання виникненню та поширенню хвороби COVID-19 в Україні, а також подолання її наслідків (наявність звернення – у карантинний період + 90 днів);

рефінансування: рефінансування існуючих боргів з існуючими кредитами для ділових цілей в українських банках (наявність до 01.09.2022, закрита програма);

сільськогосподарські виробники: фінансування сільгоспвиробників на сільськогосподарську діяльність у воєнний період (наявність на виклик – до 31.10.2022, закрита програма);

антивоєнні напрямки: фінансування з метою запобігання російської агресії та подолання її наслідків (наявність – під час воєнного стану) [26].

Варто відзначити, що цією програмою користуються, в основному, представники бізнесу сфери сільського господарства, торгівлі та промисловості.

Загалом можна сказати, що представники аграрного сектору є найбільшими боржниками за кредитною програмою за пільговими тарифами, адже в Україні активно розвивається аграрний бізнес, а для цього бізнесу характерно, що грошові розриви відбуваються в ті місяці, в які необхідно проводити посів і збір врожаю; а такі пільгові кредити допомагають підприємцям не опинитися в ситуації дефіциту ліквідності.

З огляду на високий інтерес підприємств до пільгових кредитів в умовах ревальвації комерційного кредитування (після того, як облікова ставка НБУ зросла до 25%), що практично недоступне в умовах воєнного часу, уряд вже давно обговорює можливу корекцію програми «5-7-9%». Він може бути розподілений протягом літа як мінімум на сільськогосподарські переробні підприємства

Зростаюча роль державних банків у воєнний період з початку програми збільшила їх сукупні показники. Частка державних банків у кількості наданих пільгових кредитів зросла до 63.4% (у приватних – 36,6%), але ситуація протилежна обсягу кредитування: Державні банки видавали меншу частину коштів (37,9%), тоді як більша частина коштів у програмі видавалась через приватні банки (62,1%). Це пояснюється тим, що, традиційно, державні банки надавали кредити великим підприємствам – як державним, так і приватним. Приватні банки були сильними в кредитуванні малих і середніх підприємств. Програма на 5-7-9% була створена для підтримки МСП, тому що коли уряд, в умовах пандемії, дозволив рефінансування існуючих портфельів, банки використовували його [27].

У контексті війни, що почалася в Україні, громадяни та підприємці потребують фінансування для підтримки своєї діяльності та задоволення своїх потреб. Проте багато людей не знають умов для надання кредитів у нашій державі зараз.

За оцінками експертів, кредит можна отримати готівкою на суму 30 – 50 тис грн., а за наявності високого офіційного прибутку – 100 – 2000 тис грн. Але процентна ставка залишається досить високою: 29-56% на рік, на практиці,

перетворюється на 38.1-81.59%. Але можна знизити процентну ставку, якщо цільове використання коштів підтвердиться [28].

Однією з перших законодавчих ініціатив стало введення «кредитної відпустки». Їх суть: під час воєнного стану та через 30 днів після його закінчення боржник у разі відстрочки звільняється від штрафу, а також від зборів за ст.625 Цивільного кодексу України (3% річних та інфляційних збитків).

Банки зобов'язані самостійно відзначити всі санкції, накладені на всіх боржників, немає необхідності застосовувати.

Тобто під час воєнного стану залишається заборгованість по погашенням кредиту, залишається і заборгованість по сплаті відсотків по кредиту. Але якщо боржник не може вчасно виплачувати кредит згідно з графіком або відсотками, банк не може штрафувати. Це стосується як споживчих, так і ділових кредитів [28].

Банки індивідуально запровадили додаткові заходи підтримки. Наприклад, погашення кредиту відкладалося, якщо термін погашення кредиту знаходився у військовому стані.

Відзначається, що попит на кредити населенню зменшився в основному через погіршення споживчих настроїв. Банки розсудливі з точки зору кредитних перспектив і в найближчі три місяці розраховують збільшити всі види ризиків, крім ризику ліквідності.

В рамках підвищення ефективності кредитування реального сектору економіки України слід враховувати зовнішній досвід стимулювання кредитування малих та середніх підприємств, що дозволить виокремити основні напрями удосконалення кредиту в Україні.

На нашу думку, надання пільгових кредитів підприємствам у умовах воєнного часу є перевагою, але це знижує ринкові методи регулювання української кредитної системи, оскільки фактично невелика кількість банків мають доступ до пільгових програм пільгового кредитування, підтримуваних урядом. Більш актуальним буде створення умов і нової моделі для отримання більш доступних кредитів для малих і середніх підприємств [29].

Держава також може безпосередньо брати участь у фінансуванні малих підприємств. Наприклад, шляхом впровадження практики державного лізингу. Необхідне обладнання для виробничої діяльності надається суб'єктам господарювання в умовах лізингу за участю держави. У цьому випадку овердрафт і факторинг будуть найбільш ефективними продуктами від банківського кредитування під час продажу продуктів, вироблених за умови, що оплата затримується.

На законодавчому рівні для банків у кредитній системі може бути встановлений певний стандарт кредитування малих і середніх підприємств. Кредитування цього сегменту ринку є однією з вимог програми кредитування пріоритетних галузей економіки Індійського резервного банку. Кожен банк за цією програмою зобов'язаний зберігати в своєму кредитному портфелі частку малих і середніх підприємств, а також сільського господарства в розмірі не менше 40% кредитів, а також гарантувати низьку процентну ставку за кредитами [30].

Однак, на нашу думку, ця практика дуже висока для банків. Якщо вони хочуть підтримати клієнтів першого класу, вони повинні взяти на себе майже ті ж високовартісні активи у вигляді малого бізнесу і сільського господарства. Однак ця подія необхідна для більш активного розвитку і підтримки малих і середніх підприємств.

Узагальнити основні рекомендації щодо зменшення негативних чинників, що впливають на макроекономічні фактори кредитування, а також збільшення реальних обсягів кредитування в Україні.

Якщо успішно впроваджуються запропоновані заходи щодо посилення контролю та регулювання проблеми управління кредитним боргом, то можна отримати результат показника нездійсненності кредитів на 15% у банківській системі України. Якщо успішно реалізується програма пільгового кредитування за допомогою державних компенсацій банкам ринкових платежів, разом з небанківськими заходами сприяння розвитку малих і середніх підприємств,

Досягти підвищення середньої реальної заробітної плати в Україні можна після падіння цього показника на 10% у зв'язку з настанням масштабної війни.

Рис. 3.7 – Перелік заходів для посилення кредитування

Заходи щодо послаблення монетарної політики НБУ після досягнення інфляційних цілей можуть включати зниження рівня облікової ставки на 10%, що в довгостроковій перспективі зможе знизити середні відсоткові ставки за кредитами в Україні до близько 14%. Таким чином, виходячи з прогнозованих факторів впливу на кредитування в Україні, можна прогнозувати фактичне зростання темпів банківського кредитування після реалізації заходів.

Таким чином, реальні темпи зростання банківського кредитування після реалізації запропонованих заходів можуть збільшитися до 19.6%, такі показники спостерігаються в період значного економічного зростання. Оскільки реальні темпи зростання банківського кредитування в результаті 2021 року становили лише 0.08%, а запланований показник може становити 19.6%, можна сказати, що економічний ефект буде дорівнювати 19.52% від додаткового зростання ринку банківського кредитування. Тому за таких умов можна буде говорити про реальний економічний розвиток і повне відновлення, адже ресурси дозволять це і, головне, можуть бути внутрішні ресурси, тому що це є основою для успішної реконструкції народного господарства та його впровадження на новий, більш конкурентний рівень.

На підставі наданої інформації можемо виділити ряд способів, які дозволять надалі удосконалити процес кредитування фізичних і юридичних осіб АТ КБ «Приватбанк», а саме:

- впровадження нових видів банківських продуктів для юридичних осіб, таких як відновлювальне і кореспондентські кредитування;
- впровадження нових видів банківських продуктів для людей з орієнтацією на найменш захищені рівні населення;
- створення кредитної програми для підприємців, які хочуть створити власний бізнес (кредитування стартового капіталу);
- стимулювання потенційних клієнтів до отримання кредиту в АТ КБ «Приватбанк» шляхом запровадження диференціації процентних ставок за результатами аналітичної роботи кожного боржника-фізичної особи та відповідно до умов кредитної операції, визначених у процесі структурування кредиту;
- розширення фінансових ставок, що використовуються банком для аналізу кредитоспроможності боржника, що дозволяє різнобічно оцінити його економічну діяльність і, певною мірою, зменшення невідповідностей, які можуть виникнути між очікуваними та актуальними тенденціями, що формуються в індивідуальному відтворенні;
- індивідуальний підхід до стягнення проблемних боргів;
- підвищення ефективності діяльності клієнта з оцінки ділової репутації;
- розробка мінімального переліку документів, необхідних для оформлення кредиту та скорочення часу отримання кредиту;
- підкреслення та уточнення найбільш значущих аспектів кредитного договору;
- постійно залучаючи клієнтів через акції та рекламні презентації; створюючи позитивний імідж банку для клієнтів.

З огляду на поточні тенденції на українському грошовому ринку, необхідно розуміти невід'ємні ризики перед впровадженням будь-яких інновацій.

У табл. 3.8 продемонструємо шляхи вдосконалення процесу кредитування АТ КБ «Приватбанк»

Таблиця 3.8 - Шляхи удосконалення кредитування АТ КБ «Приватбанк» в умовах воєнного стану

Заходи	Характеристика
Впровадження нових кредитних послуг для юридичних осіб	Застосування індивідуального підходу до кожного боржника при оцінці його фінансового стану в умовах воєнного положення, оборотного капіталу, масштабів бізнесу і репутації при впровадженні револьверних і кореспондентських позик.
Впровадження нових кредитних послуг для фізичних осіб	Розробка оптимальних умов кредитування для найбільш вразливих груп населення (студентів, пенсіонерів, людей з обмеженими можливостями), з використанням більш послаблених вимог до боржника в умовах воєнного стану та після воєнного відновлення.
Програми кредитування стартового капіталу МСП	Детальна оцінка бізнес-проекту з урахуванням усіх аспектів ризику, строку погашення та будь-якого прибутку від кредитування суб'єкта господарювання.
Удосконалення маркетингової політики	Проведення систематичних рекламних заходів через ЗМІ та Інтернет, прес-конференції, розповсюдження рекламних брошур, додаткова інформація про банківські заяви, заохочення існуючих клієнтів та мотивування персоналу до залучення нових клієнтів, благодійні заходи.
Розширення складу фінансових коефіцієнтів для перевірки фінансового стану клієнтів	Підбір та розробка фінансових показників для всебічного аналізу майбутнього боржника, з урахуванням інших аспектів, таких як репутація бізнесу, сімейний стан та інші.
Збір проблемної заборгованості	Індивідуальний підхід під час стягнення проблемних боргів в умовах воєнного стану з урахуванням кожного випадку та оптимізації процесу для прискорення розгляду справ.

Застосування на ринку вітчизняними банками, що підвищить ефективність стягнення заборгованості банками, зниження облікової ставки, що дозволить знизити реальні процентні ставки за кредитами, збільшення стимулювання

підприємництва, реалізації цільових банківських програм, що дозволить збільшити темп зростання заробітної плати, а також спрощення іпотечного кредитування в умовах повноцінного розвитку банківської системи, зрештою, реальні темпи зростання банківського кредитування будуть збільшуватися за запропонованою нами моделлю.

3.3. Вплив запланованих заходів на фінансові результати діяльності банку

Кредити та заборгованості клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» з 2020 року по 2023 рік наведені в табл. 3.9.

Таблиця 3.9 - Кредити та заборгованості клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» з 2020 року по 2023 рік

Найменування статті	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік (план)
Кредити юридичним особам	5509	4091	5340	4462,3
Кредити, надані МСП	6 859	11 903	21 311	25595
Аграрні кредити	5666	5996	13093	15422,86
Кредитні картки	40609	45314	46593	47460,8
Іпотечні кредити фізичних осіб	9 566	9 858	3 912	2145,6
Споживчі кредити фізичним особам	3 500	5 343	3 880	4032,5

З табл. 3.8 бачимо, що в 2022 році кредити юридичним особам зменшаться на -877,71 млн грн., також зменшаться іпотечні кредити, на -1766,4млн грн. за всіма іншими кредитними продуктами спостерігається зростання в 2023 році. Так споживчі кредити фізичним особам збільшаться на 152,5 млн грн., кредити для малих й середніх підприємств - на 4284,22 млн грн., для аграрних підприємств – на 2329,86 млн грн (рис. 3.8).

На постійному рівні процентних ставок, заснованих на зростанні банківських послуг, можна зробити висновок, що портфель банку формується правильно. Загальна сума очікуваного чистого процентного доходу складе 42812 млн грн (рис. 3.9).

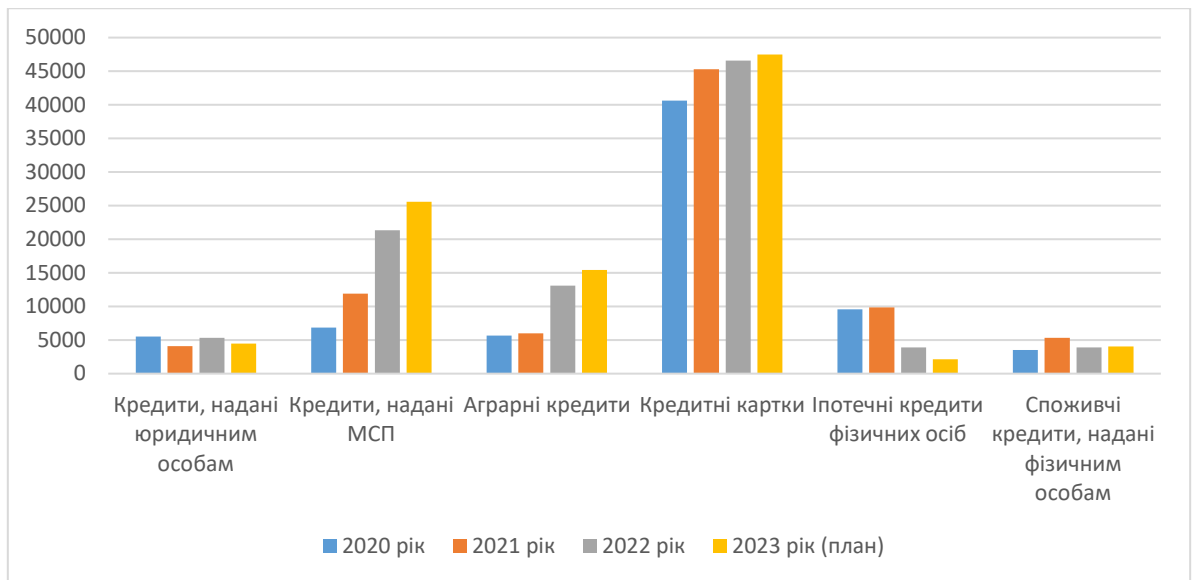

Рис. 3.8 – Динаміка розвитку кредитування АТ КБ «Приватбанк»

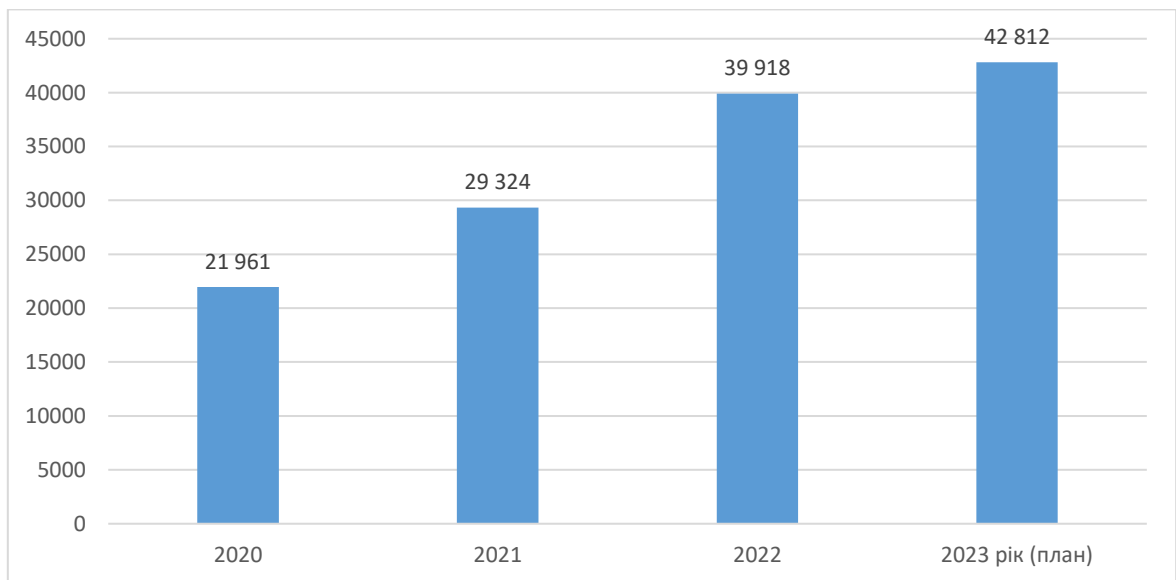

Рис.3.9 - Прогноз чистого процентного доходу

Таким чином, планування організації кредитних операцій та заходів щодо збереження якості кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» є економічно доцільними і рекомендованими до реалізації. Стабільність і репутація комерційного банку залежить від доцільності дій з виправлення заборгованості. Ці заходи повинні бути вжиті якомога швидше, перш ніж ситуація вийде з-під контролю.

Висновки до розділу 3

Пропонується впровадити серію нововведень, спрямованих на поліпшення кредитних послуг приватних осіб АТ КБ «ПриватБанку», а саме пропоновані заходи щодо: впровадження нових видів банківських продуктів для юридичних осіб, таких як відновлювальне і кореспондентські кредитування; впровадження нових видів банківських продуктів для людей з орієнтацією на найменш захищені рівні населення; - створення кредитної програми для підприємців, які хочуть створити власний бізнес ; - стимулювання потенційних клієнтів до отримання кредиту в АТ КБ «Приватбанк» шляхом запровадження диференціації процентних ставок за результатами аналітичної роботи кожного боржника-фізичної особи та відповідно до умов кредитної операції, визначених у процесі структурування кредиту; - розширення фінансових ставок, що використовуються банком для аналізу кредитоспроможності боржника, що дозволяє різнобічно оцінити його економічну діяльність і, певною мірою, зменшення невідповідностей, які можуть виникнути між очікуваними та актуальними тенденціями, що формуються в індивідуальному відтворенні; - індивідуальний підхід до стягнення проблемних боргів.

Виходячи з економіко-математичного моделювання та планування свого портфелю кредитних послуг КБ «ПриватБанк», можна зробити висновок, що майже всі показники, як правило, збільшуються. А занепад деяких категорій незначний через їхню частку і їх зупиняють зростання більш значних категорій.

Таким чином, планування організації кредитних операцій та заходи щодо збереження якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» є економічно доцільним і рекомендованим до реалізації. Стабільність і репутація комерційного банку залежать від оперативності дій з виправлення заборгованості. Ці заходи слід вжити якомога швидше, перш ніж ситуація вийде з-під контролю.

ВИСНОВКИ

В роботі було визначено поняття кредиту як економічної категорії, яку слід розглядати як економічні відносини, що виражаються перерозподілом тимчасово вільних коштів між кредиторами і боржниками на ринку банківських кредитних ресурсів за умов рентабельності, зрілості, платежу, цільового характеру використання, безпеки; диференційованого підходу, повноти і доступності. Це визначення враховує процес перерозподілу тимчасово вільних коштів між кредитором і боржником, висвітлює джерела формування кредитних ресурсів, уточнює місце дії банківського кредиту, враховує сучасні принципи кредитування.

Організація процесу кредитування в комерційних банках визначається: Станом регулювання кредитних відносин, ефективністю кредитної політики; якістю кредитних договорів; необхідністю в кредитах і наявністю достатніх кредитних ресурсів та їх доступністю; цільовою орієнтацією кредитних вкладень; наданням кредитів, що надаються; структурою кредитного портфеля; перелік інструментів, що застосовуються; ефективність кредитного механізму; рівень кредитних ризиків та рівень їх управління; рівень конкуренції на ринку кредитних послуг; наявність ефективної системи страхування кредиту; статус персоналу, методичне, технологічне та інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності кредитом. При належній організації процесу кредитування в банку та поділі прав між відповідними службами та підрозділами банківської установи ефективність прийняття ідеї кредиту залежить від рішення, яке підтримає мінімізацію ризиків функціонування кредиту банківської установи в цілому.

На ефективність і конкурентоспроможність комерційного банку і позичальників банківського кредиту і національної економіки в цілому впливає сумнівна кредитна політика. Тому він базується на оптимізації процесу кредитування, разом з яким здійснює операції (збір доходів), стимулювання (правильне використання залучених коштів) та інспекційні функції (перегляд споживання кредитних ресурсів).

АТ КБ «ПриватБанк» є найбільшим універсальним комерційним банком в Україні, що діє на підставі ліцензії Національного банку України, орієнтованої на обслуговування фізичних та корпоративних клієнтів усіх форм власності. За оцінками експертів ПриватБанк визнаний найкращим українським банком. У банківській системі України АТ КБ «ПриватБанк» належить до групи нових комерційних банків, так звані «другі хвилі» банки, на відміну від колишніх державних банків першої хвилі.

Аналіз кредитного портфелю показав його постійний ріст, а також що найбільшу питому вагу у загальному обсязі виданих кредитів займають кредити, які управляються як окремий портфель – 67% у 2021р. та 67% у 2022р., кредити фізичним особам займають 25% та 22% відповідно, в 2022р збільшило питому вагу до 5% в порівнянні зі 2021р., всі інші види кредитів за різними видами економічної діяльності займають менше 2%.

Станом на 31 грудня 2022 року загальна сума кредитів найбільшим 10 клієнтам Банку, крім тих що управляються як окремий портфель, складала 2 240 мільйонів або 3% від загальної суми кредитів за вирахуванням тих, що управляються як окремий портфель. Резерв під очікувані кредитні збитки, пов'язаний з цими позичальниками становив 595 мільйонів гривень (на 31 грудня 2021 року: 884 мільйонів гривень).

Аналізуючи основні показники рентабельності АТ КБ «ПриватБанк», варто відзначити, що в 2019-2022 році всі показники відповідали рекомендованій вартості. За індексом рентабельності активів можна показати це в 2019-2022 році АТ КБ «ПриватБанк» ефективно використовувало наявні ресурси, оскільки в ці роки вартість показника становила понад 1%. Рекомендована віддача капіталу становить не менше 15%, а в 2019-2022 році повернення капіталу відповідає нормативному значенню. Чиста процентна маржа оцінює можливість для комерційного банку створити чистий процентний дохід з використанням загальних активів. Цей показник відображає структуру активів банку. Рекомендоване значення для цього показника — 4.5 %, у 2019-2022 році показник вищий за оптимальний.. Чистий спред відображає рівень узгодженості

процентної політики банку щодо операцій з кредитування та депозитами. Ця цифра за всі досліджені роки відповідає нормі, рекомендоване значення чистого поширення становить не менше 1.25%.

Аналіз рівня непрацюючих кредитів показав, що NPL в останні роки поступово знижується, в 2021 та 2022 роки він працює на рівні 69.4% та 69,2% відповідно, це все ще вважається критичним для фінансової стабільності банку і всього банківського сектору.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що, починаючи з переходу «ПриватБанк» під керівництвом державного управління, бізнес-модель банку була частково трансформована, особливо в реалізації кредитної політики установи. І як наслідок, деякі показники якості кредитного портфеля банку покращилися, але через невирішеність низки проблем, зокрема проблеми високої частки нездійснених кредитів, реалізація подальших реформ у банку має стати пріоритетом номер один у плануванні стратегій розвитку установи.

Пропонується впровадити серію нововведень, спрямованих на поліпшення кредитних послуг приватних осіб АТ КБ «ПриватБанку», а саме пропоновані заходи щодо: впровадження нових видів банківських продуктів для юридичних осіб, таких як відновлювальне і кореспондентські кредитування; впровадження нових видів банківських продуктів для людей з орієнтацією на найменш захищені рівні населення; - створення кредитної програми для підприємців, які хочуть створити власний бізнес ; - стимулювання потенційних клієнтів до отримання кредиту в АТ КБ «Приватбанк» шляхом запровадження диференціації процентних ставок за результатами аналітичної роботи кожного боржника-фізичної особи та відповідно до умов кредитної операції, визначених у процесі структурування кредиту; - розширення фінансових ставок, що використовуються банком для аналізу кредитоспроможності боржника, що дозволяє різнобічно оцінити його економічну діяльність і, певною мірою, зменшення невідповідностей, які можуть виникнути між очікуваними та актуальними тенденціями, що формуються в індивідуальному відтворенні; - індивідуальний підхід до стягнення проблемних боргів.

Виходячи з економіко-математичного моделювання та планування свого портфелю кредитних послуг КБ «ПриватБанк», можна зробити висновок, що майже всі показники, як правило, збільшуються. А занепад деяких категорій незначний через їхню частку і їх зупиняють зростання більш значних категорій.

Таким чином, планування організації кредитних операцій та заходи щодо збереження якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» є економічно доцільним і рекомендованим до реалізації. Стабільність і репутація комерційного банку залежать від оперативності дій з виправлення заборгованості. Ці заходи слід вжити якомога швидше, перш ніж ситуація вийде з-під контролю

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчально-методичний посібник К.: ЦУЛ, 2012. 336 с.
2. Грошово-кредитна діяльність банків: навч. посібник К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2016. 339 с.
3. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: навч. посібник К.: Т-во “Знання”, КОО, 2011. 215 с.
4. Маслова С.О. Ринок фінансових послуг: навч. посібник К.: Кондор, 2016. 192 с.
5. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник К.: КНЕУ, 2006. 240 с.
6. Гроші та кредит : підруч. за ред. Б. С. Івасіва. – К.: КНЕУ, 2007. - 528 с..
7. Михайловська І.М. Гроші та кредит: Навчальний посібник Львів: Новий Світ-2000. 2016. 432 с.
8. Смолянська О. Ю. Фінансовий ринок: навч. посібник Київ: Центр навчальної літератури. 2015. 384 с.
9. Вовк В. Я. Кредитування і контроль : навч. посіб. К. : Знання, 2018. 463 с.
10. Ткач І. І. Моделювання кредитного процесу в банківських установах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.03.02 – економіко-математичне моделювання Львів, 2015. – 23 с.
11. Семантичний словник української мови URL: <http://www.slovnyk.com.ua/terminu/index.php>.
12. Гуцал І.С. Дієвість кредитного механізму в економіці України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит К., 2014. 29 с.

13. Стубайло Т. С. Удосконалення кредитних відносин комерційних банків із позичальниками: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.08.08.00 – фінанси, грошовий обіг і кредит. – К., 2020. – 19 с.
14. Сидоренко В. А. Проблеми теорії і практики організації кредитного процесу в комерційних банках України : монографія. К. : УБСНБУ, 2021. – 195 с.
15. - Зверук Л. А., Лисенко Т. С. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. Бізнес Інформ. 2019. № 1. С. 349–357.
16. Іршак О. С, Лещук І. Я. Сучасний стан кредитної діяльності банків та її вплив на розвиток реального сектору економіки. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34. С. 145–149
17. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи. Економіка та держава. 2020. № 6. С. 87-91.
18. Бражников А.С. Кредитная политика как основа процесса кредитования. – Материалы Международной научной студенческой конференции “Научный потенциал студенчества – будущему России”. Том второй. Общественные науки. Ставрополь: СевКавГТУ, 2007. – 143 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ncstu.ru>
19. Офіційний веб-сайт АТ КБ «Приватбанк». URL: <https://privatbank.ua/>
20. Консолідований річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2021 р URL: <https://privatbank.ua/>
21. Консолідований річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2022 р URL: <https://privatbank.ua/>
22. Banker.ua – Банківський журнал України. URL: <https://banker.ua/>
23. Кредити і депозити під час війни. Чому під час війни люди кладуть більше грошей на депозити та яка ситуація з кредитуванням? Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/18/685880/>

24. Кредитування економіки під час війни як двигун для повоєнної відбудови. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubriceconomy/3452500-kredituvanna-ekonomiki-pid-cas-vijni-ak-dvigun-dlapovoennoi-vidbudovi.html>

25. Демчук Н. І., Коваль А. М. Менеджмент кредитного портфеля банку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. № 23. С. 154-157., с. 156

26. «Доступні кредити 5-7-9%». Державна програма. URL: <https://5-7-9.gov.ua/>

27. Як роздаються доступні кредити під час війни. Financial Club. URL: <https://finclub.net/ua/infographica/yak-rozdaiutsia-pilhovi-kredyty-pid-chasviiny.html>

28. Кредит під час війни: умови видачі позик в Україні. Подробиці. URL: <https://podrobnosti.ua/2458061-kredit-pd-chas-vjni-scho-potrbno-znati.html>

29. Кредити під час війни: банки України дали невтішний прогноз. Уніан. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/krediti-pid-chas-viynibanki-ukrajini-dali-nevtishniy-prognoz-12024924.html>

30. Куртвелієва Д. Д. Сучасний стан кредитування фізичних осіб в Україні та шляхи його вдосконалення. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=237>

ДОДАТКИ

Додаток А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервні та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

